

openbaar ministerie
ministère public

Collège des procureurs généraux

Bruxelles, le 24 mai 2018

**CIRCULAIRE N° 08/2018 DU COLLÈGE
DES PROCUREURS GÉNÉRAUX PRÈS
LES COURS D'APPEL**

Madame/Monsieur le Procureur général,
Monsieur le Procureur fédéral,
Madame/Monsieur le Procureur du Roi,
Madame/Monsieur l'Auditeur du travail,

OBJET : Circulaire commune du ministre de la Justice et du Collège des procureurs généraux relative aux directives en vue d'une harmonisation de l'application de l'article 216*bis* du Code d'instruction criminelle relatif à l'extinction de l'action publique moyennant le paiement d'une somme d'argent (transaction).

College van Procureurs-generaal

Brussel, 24 mei 2018

**OMZENDBRIEF NR. 08/2018 VAN HET
COLLEGE VAN PROCUREURS-
GENERAAL BIJ DE HOVEN VAN
BEROEP**

Mijnheer/Mevrouw de Procureur-generaal,
Mijnheer de Federale Procureur,
Mijnheer/Mevrouw de Procureur des
Konings,
Mijnheer/Mevrouw de Arbeidsauditeur,

BETREFT: Gemeenschappelijke omzendbrief van de minister van Justitie en van het College van procureurs-generaal betreffende de richtlijnen tot harmonisatie van de toepassing van artikel 216*bis* van het wetboek van strafvordering inzake het verval van de strafvordering tegen betaling van een geldsom (de minnelijke schikking).

Service d'appui du ministère public
Boulevard de Waterloo 76 - 1000 Bruxelles
Tél. : 02/557.42.00
e-mail : sdaomp@just.fgov.be

Steundienst van het Openbaar Ministerie
Waterloolaan 76 - 1000 Brussel
Tel.: 02/557.42.00
e-mail: sdaomp@just.fgov.be

<u>TABLES DES MATIERES</u>		<u>INHOUDSTAFEL</u>	
I. CADRE NORMATIF	3	I. NORMATIEF KADER	
II. CONTEXTE ET OBJECTIFS DE LA CIRCULAIRE	3	II. CONTEXT EN DOELSTELLINGEN VAN DE OMZENDBRIEF	
A. Contexte et motif de révision	3	A. Context en reden tot herziening	
B. Objectif	6	B. Doelstelling	
III. CHAMP D'APPLICATION DE LA CIRCULAIRE	6	III. TOEPASSINGSGEBIED VAN DE OMZENDBRIEF	
IV. DIRECTIVES	7	IV. RICHTLIJNEN	
A. Recommandations relatives au rôle de la police durant la phase de l'enquête	7	A. Aanbevelingen omtrent de rol van de politie in de fase van het onderzoek	
B. Politique du ministère public en matière de transaction	9	B. Beleid van het openbaar ministerie inzake de minnelijke schikking	
1. Principe général	9	1. Algemeen principe	
2. Directives spécifiques concernant la procédure au stade de l'information	22	2. Specifieke richtlijnen voor de procedure tijdens het opsporingsonderzoek	
3. Directives spécifiques concernant la procédure une fois l'action publique engagée	25	3. Specifieke richtlijnen voor de procedure eens de strafvordering is ingesteld	
4. Directives spécifiques concernant les infractions fiscales et sociales	39	4. Specifieke richtlijnen voor fiscale en sociale misdrijven	
V. ENTREE EN VIGUEUR DE LA LOI ET DES DIRECTIVES	41	V. INWERKINGTREDING VAN DE WET EN VAN DE RICHTLIJNEN	
VI. ABROGATION	42	VI. OPHEFFING	
VII. ÉVALUATION	42	VII. EVALUATIE	
VIII. ANNEXES	44	VIII. BIJLAGEN	

I. CADRE NORMATIF

Le livre II, titre I, chapitre III, article 216*bis* du Code d'instruction criminelle constitue la base légale de la présente circulaire¹

Le législateur a inséré cet article dans un souci d'économie de procédure, en mettant l'accent sur le caractère volontaire de la procédure et de l'indemnisation du dommage subi par les victimes. Le cadre normatif est explicité dans l'annexe I intitulée « Cadre normatif » et jointe à la présente circulaire. L'attention est attirée sur le fait que la procédure à suivre peut varier en fonction du stade de la procédure : soit la transaction est proposée pendant l'information judiciaire, soit elle est proposée après engagement de l'action publique par une mise à l'instruction ou une citation au fond.

II. CONTEXTE ET OBJECTIFS DE LA CIRCULAIRE

A. Contexte et motif de révision

L'une des missions du ministère public est d'assurer la meilleure réaction possible (transaction, médiation pénale, poursuites devant le tribunal, etc.) en cas de violation de la norme sanctionnée pénalement dans un délai raisonnable, en portant l'attention sur la réparation du dommage causé².

I. NORMATIEF KADER

Boek II, eerste titel, hoofdstuk III, artikel 216*bis* van het Wetboek van strafvordering vormt de wettelijke grondslag voor deze omzendbrief¹.

De wetgever streefde met dit artikel proceseconomische doeleinden na. Hierbij werd de klemtoon gelegd op de vrijwilligheid van de procedure en de vergoeding van de schade aan de slachtoffers. Het normatief kader wordt opgenomen in de bij onderhavige omzendbrief gevoegde bijlage I – Normatief kader. De aandacht wordt erop gevestigd dat de te volgen procedure verschilt naargelang een minnelijke schikking wordt voorgesteld tijdens het opsporingsonderzoek dan wel vanaf het instellen van de strafvordering door het openen van een gerechtelijk onderzoek of de dagvaarding ten gronde.

II. CONTEXT EN DOELSTELLING VAN DE OMZENDBRIEF

A. Context en reden tot herziening

Eén van de opdrachten van het openbaar ministerie is het voorzien van de best mogelijke reactie (minnelijke schikking, bemiddeling in strafzaken, vervolging voor de rechtbank, ...) op de schending van de strafrechtelijk betugelde norm en dit binnen een redelijke termijn en met aandacht voor herstel van de veroorzaakte schade².

¹ Dit artikel werd ingevoegd door de wet van 28 juni 1984 tot uitbreiding van het toepassingsveld van het verval van de strafvordering voor sommige misdrijven, tegen betaling van een geldsom gewijzigd door de wetten van 1 juni 1993, 10 februari 1994, 23 maart 1994, 13 februari 1998, 6 juni 2010, 14 april 2011 en 11 juli 2011.

¹ Cet article a été inséré par la loi du 28 juin 1984 étendant, pour certaines infractions, le champ d'application de l'extinction de l'action publique, moyennant le paiement d'une somme d'argent, modifiée par les lois du 1er juin 1993, du 10 février 1994, du 23 mars 1994, du 13 février 1998, du 6 juin 2010, du 14 avril 2011 et du 11 juillet 2011.

² Beleidsplan openbaar ministerie van 25 juni 2007 – Strategisch Plan voor de Modernisering van het Openbaar Ministerie van 3 juli 2008.

² Plan de politique et de gestion du ministère public du 25 juin 2007 – Plan stratégique en vue de la modernisation du ministère public du 3 juillet 2008.

D'une part, le législateur voit dans la transaction un modèle permettant d'offrir une solution réaliste à divers problèmes liés, notamment, à la complexité de l'affaire, à la durée des procédures pénales, au manque de capacité des différents acteurs, ainsi qu'à la concrétisation du dédommagement. D'autre part, la société est marquée par un sentiment croissant d'impunité parmi les justiciables, et ce, pour différentes raisons. À cet égard, la transaction peut aussi représenter une solution de rechange;

À la suite des nombreuses modifications législatives apportées à l'article 216*bis* du Code d'instruction criminelle³, une évaluation du recours à la transaction s'imposait. Le service de la politique criminelle du SPF Justice a été chargé de cette mission et a remis son rapport d'évaluation le 6 juin 2014. Celui-ci comprend à la fois une image quantitative et qualitative de l'application de la transaction élargie et un certain nombre de recommandations et de points essentiels à améliorer.

L'une de ces recommandations propose d'intégrer les deux directives afférentes à la transaction, à savoir la circulaire COL 1/2011 concernant l'extinction de l'action publique moyennant le paiement d'une somme d'argent (EAPS) au stade de l'information⁴ et la circulaire COL 6/2012 relative à la transaction élargie⁵, dans une seule circulaire commune, tout en tenant compte des prescriptions particulières propres aux infractions fiscales et sociales.

De wetgever ziet de minnelijke schikking enerzijds als een geschikt middel om een realistische oplossing te bieden voor tal van problemen die verband houden met de complexiteit van de zaak, de duur van de strafprocessen, het capaciteitsprobleem van verschillende actoren en de concretisering van de schadevergoeding. Anderzijds heerst er in de maatschappij een stijgend gevoel van straffeloosheid bij de rechtzoekende en dit om uiteenlopende redenen. De minnelijke schikking kan ook hiervoor een alternatieve oplossing bieden.

Door de vele wetswijzigingen aan art. 216*bis* van het wetboek van strafvordering³ drong een evaluatie van de toepassing van de minnelijke schikking zich op. De dienst voor strafrechtelijk beleid van de FOD Justitie werd belast met het verrichten van deze evaluatie en bracht een evaluatierapport uit op 6 juni 2014. Dit rapport geeft enerzijds een kwantitatief en kwalitatief beeld van de toepassing van de verruimde minnelijke schikking. Anderzijds werden in het rapport belangrijke werkpunten en aanbevelingen geformuleerd.

Eén van de aanbevelingen uit dit rapport strekt ertoe om beide richtlijnen inzake de minnelijke schikking, m.n. COL 1/2011⁴ inzake de VSBG in de fase van het opsporingsonderzoek en de COL 6/2012 inzake de verruimde minnelijke schikking⁵, te integreren in één gemeenschappelijke COL, rekening houdend met specifieke richtlijnen voor fiscale en sociale misdrijven.

³ Voor meer informatie: zie bijlage I.

³ Pour de plus amples informations, cf. l'annexe I.

⁴ COL 1/2011 betreffende aanbevelingen tot harmonisatie van de toepassing van artikel 216*bis* Sv. inzake het verval van de strafvordering tegen betaling van een geldsom.

⁴ Circulaire COL 1/2011 contenant des recommandations en vue d'une harmonisation de l'application de l'article 216*bis* du Code d'instruction criminelle relatif à l'extinction de l'action publique moyennant le paiement d'une somme d'argent.

⁵ COL 6/2012 betreffende de toepassing van artikel 216*bis* Sv., in het bijzonder m.b.t. het verruimd verval van de strafvordering tegen betaling van een geldsom.

⁵ Circulaire COL 6/2012 relative à l'application de l'article 216*bis* CIC, spécialement en ce qui concerne l'extension de l'extinction de l'action publique moyennant le paiement d'une somme d'argent.

Comme la procédure à suivre est très disparate, il est toujours recommandé de faire une distinction sur le plan terminologique entre « EAPS » (extinction de l'action publique moyennant le paiement d'une somme d'argent) qui porte sur la « transaction », et « EEAPS » (extension de l'extinction de l'action publique moyennant le paiement d'une somme d'argent) qui porte sur la « transaction élargie ».

La loi du 5 février 2016⁶ a modifié les articles 216*bis*, 590 et 594 du Code d'instruction criminelle, en ce sens qu'une transaction peut encore être proposée uniquement pour autant qu'aucun jugement ou arrêt définitif n'ait été rendu au pénal⁷. Par ailleurs, une transaction acquittée une fois l'action publique engagée est inscrite au Casier judiciaire central, mais seuls les fonctionnaires visés à l'article 593 de ce Code peuvent en avoir connaissance.

La loi du 18 mars 2018 modifiant diverses dispositions du droit pénal, de la procédure pénale et du droit judiciaire prévoit un contrôle juridictionnel sur la transaction appliquée après l'engagement de l'action publique⁸. Cela ne concerne donc que la transaction élargie. À ce propos, il est renvoyé au cadre normatif dans lequel cette adaptation substantielle de la procédure de la transaction élargie est abordée.

L'article 72 de la loi du 29 février 2016⁹ complétant et modifiant le Code pénal social et portant des dispositions diverses de droit pénal social a remplacé les mots « stagiaires, stagiaires indépendants ou enfants concernés » par les mots « stagiaires ou enfants concernés » dans l'article 216*bis*, § 1er, et désormais alinéa 5 du Code d'instruction criminelle¹⁰.

Gelet op de belangrijke verschillen op gebied van de te volgen procedure blijft het aangewezen een onderscheid te maken in terminologie, zodat de term minnelijke schikking de VSBG viseert (Verval van de Strafvordering door Betaling van een Geldsom) terwijl de VVSBG de verruimde minnelijke schikking viseert.

Bij de wet van 5 februari 2016⁶ werden de artikelen 216*bis*, 590 en 594 van het Wetboek van strafvordering gewijzigd, waardoor een minnelijke schikking nog enkel kan voorgesteld worden voor zover er nog geen eindvonnis of eindarrest is gewezen in strafzaken⁷. Daarenboven wordt een voldane minnelijke schikking, eens de strafvordering aanhangig was, ingeschreven in het Strafregister, maar kunnen alleen ambtenaren bedoeld in artikel 593 van dit Wetboek daarvan kennis nemen.

De wet van 18 maart 2018, houdende wijzigingen van diverse bepalingen van het strafrecht, de strafvordering en het gerechtelijk recht, voegt een rechterlijke controle in op de minnelijke schikking die toegepast wordt nadat de strafvordering is ingesteld⁸. Dit betreft dus enkel de verruimde minnelijke schikking. Er wordt verwezen naar het normatief kader waarin deze ingrijpende wijziging van de procedure van de verruimde schikking wordt besproken.

Door artikel 72 van de wet van 29 februari 2016⁹ tot aanvulling en wijziging van het Sociaal Strafwetboek en houdende diverse bepalingen van sociaal strafrecht werden in artikel 216*bis*, § 1, thans vijfde lid van het Wetboek van strafvordering, de woorden "stagiairs, zelfstandige stagiairs of kinderen" vervangen door de woorden "stagiairs of kinderen"¹⁰.

⁶ Wet tot wijziging van het strafrecht en de strafvordering en houdende diverse bepalingen inzake justitie; B.S. 19.02.2016.

⁶ Loi modifiant le droit pénal et la procédure pénale et portant des dispositions diverses en matière de justice, *M.B.* du 19 février 2016.

⁷ Dit bleef ongewijzigd met de wet van 18 maart 2018 houdende wijzigingen van diverse bepalingen van het strafrecht, de strafvordering en het gerechtelijk recht, (*B.S. 2 mei 2018*), Memorie van toelichting, DOC 54 2753/001.

⁷ La loi du 18 mars 2018 modifiant diverses dispositions du droit pénal, de la procédure pénale et du droit judiciaire n'a pas modifié cette disposition, (*M.B. 2 mai 2018*), Exposé des motifs, DOC 54 2753/001

⁸ Artikel 9, 8° van de wet van 18 maart 2018 houdende wijzigingen van diverse bepalingen van het strafrecht, de strafvordering en het gerechtelijk recht, (*B.S. 2 mei 2018*).

⁸ Article 9, 8° de la loi du 18 mars 2018 modifiant diverses dispositions du droit pénal, de la procédure pénale et du droit, (*M.B. 2 mai 2018*)

⁹ BS, 21 april 2016, 27342.

⁹ *M.B.*, 21 avril 2016, p. 27342.

B. Objectif

La présente circulaire a pour objectif principal de réaliser cette intégration par le biais d'une révision de la circulaire COL 1/2011. Il a ensuite été profité de l'occasion pour prendre également en considération d'autres conseils formulés dans le rapport d'évaluation.

Les présentes directives visent à harmoniser l'application de la transaction d'une manière générale. Le Collège des procureurs généraux a décidé d'encourager les magistrats de parquet à recourir (plus souvent) à ce mode de règlement.

Excepté les annexes I et III, les modèles joints en annexe le sont à titre d'exemple.

III. CHAMP D'APPLICATION DE LA CIRCULAIRE

Les instructions contenues dans la présente circulaire s'appliquent à l'ensemble des infractions pour lesquelles une transaction peut être proposée, et ce, tant au cours d'une information que lorsque l'action publique est déjà exercée. La circulaire inclut, en outre, des directives propres au recours à la transaction dans des dossiers de délinquance financière, économique ou sociale, grave et/ou organisée, y compris la fraude fiscale.

Ces recommandations ne portent pas préjudice à l'application d'autres circulaires de politique criminelle relatives à une matière spécifique.

La présente circulaire ne porte pas non plus préjudice aux modes de règlement existants, tels que, par exemple, la transaction immédiate au niveau de la police qui est soumise aux directives énoncées par les différents parquets.

B. Doelstelling

Deze omzendbrief heeft in eerste instantie tot doel deze integratie te verwezenlijken door de omzendbrief COL 1/2011 te herzien. Daarnaast werd van de gelegenheid gebruik gemaakt om ook andere aanbevelingen uit het evaluatierapport in acht te nemen.

De richtlijnen in deze omzendbrief strekken tot een harmonisering van de toepassing van de minnelijke schikking in het algemeen. Het College van procureurs-generaal heeft beslist de parketmagistraten ertoe aan te moedigen deze afhandelingswijze (vaker) aan te wenden.

Behoudens de bijlagen I en III worden de overige modellen ten titel van voorbeeld bijgevoegd.

III. TOEPASSINGSGEBIED VAN DE OMZENDBRIEF

De richtlijnen uit deze omzendbrief gelden voor alle misdrijven waarvoor een minnelijke schikking mogelijk is, zowel in het stadium van het opsporingsonderzoek als wanneer de strafvordering aanhangig is. De omzendbrief bevat ook specifieke richtlijnen voor de toepassing van de minnelijke schikking in zaken van ernstige en/of georganiseerde financiële, economische of sociale delinquentie, waaronder fiscale fraude.

Ze doen geen afbreuk aan de toepassing van andere omzendbrieven inzake strafrechtelijk beleid met betrekking tot een specifieke materie;

Deze omzendbrief doet evenmin afbreuk aan de bestaande afhandelingswijzen zoals bijvoorbeeld de onmiddellijke minnelijke schikking op politioneel niveau die onderhevig zijn aan de richtlijnen van de onderscheiden parketten.

¹⁰ Artikel 216bis, § 1, voorheen vierde lid van het Wetboek van strafvordering werd vervangen bij de wet van 7 juni 2010 die vervangen is bij de wet van 11 juli 2011. Artikel 9 van de wet van 18 maart 2018, houdende wijzigingen van diverse bepalingen van het strafrecht, de strafvordering en het gerechtelijk recht, vervangt artikel 216bis, § 1 derde lid door twee nieuwe leden zodat het vierde lid thans het vijfde lid is geworden.

¹⁰ L'article 216bis, § 1er, auparavant alinéa 4 du Code d'instruction criminelle a été modifié par la loi du 7 juin 2010 elle-même remplacée par la loi du 11 juillet 2011. L'article 9 de la loi 18 mars 2018 modifiant diverses dispositions du droit pénal, de la procédure pénale et du droit judiciaire modifie l'article 216bis, § 1er, troisième alinéa en ajoutant deux nouveaux alinéas, ce qui fait que l'alinéa 4 est désormais l'alinéa 5.

IV. DIRECTIVES

Les directives de la présente circulaire s'articulent autour de deux axes :

- A. Recommandations relatives au rôle de la police durant la phase de l'enquête
- B. Politique du ministère public en matière de transaction

A Recommandations relatives au rôle de la police durant la phase de l'enquête

L'information qui doit être communiquée au suspect et à la victime conformément à l'article 3*bis* du Titre préliminaire du Code de procédure pénale et à l'article 553 du Code d'instruction criminelle doit également être notifiée à ce stade de l'information¹¹.

Sur la base de la politique criminelle définie dans son arrondissement et afin d'augmenter les chances de réussite des propositions de transaction, le ministère public demande à la police d'interroger le suspect sur :

- d'une part, sa disposition à indemniser les dommages éventuels qu'il a causés et à en apporter la preuve, à faire abandon des biens ou avantages patrimoniaux saisis ou à les remettre, ainsi que sur son intention de payer une somme d'argent en vue d'éteindre l'action publique dans l'hypothèse où le ministère public le lui proposerait et,
- d'autre part, sa capacité de paiement (solvabilité).

Ces données doivent permettre au magistrat de prendre une décision en connaissance de cause.

IV. RICHTLIJNEN

De richtlijnen in deze omzendbrief zijn tweeledig:

- A. Aanbevelingen omtrent de rol van de politie in de fase van het onderzoek.
- B. Het strafrechtelijk beleid van het openbaar ministerie inzake de minnelijke schikking

A Aanbevelingen omtrent de rol van de politie in de fase van het onderzoek

De informatie die aan de verdachte en aan het slachtoffer moet verstrekt worden overeenkomstig artikel 3*bis* van de Voorafgaande titel van het Wetboek van strafvordering en artikel 553 van het Wetboek van strafvordering, dient ook in deze fase van het opsporingsonderzoek verstrekt te worden¹¹.

Op basis van het strafrechtelijk beleid in zijn arrondissement en teneinde de kansen op welslagen van de voorstellen tot minnelijke schikking te verhogen, vraagt het openbaar ministerie aan de politie om de verdachte te verhoren over:

- enerzijds zijn bereidheid om de eventuele veroorzaakte schade te vergoeden en het bewijs daarvan voor te leggen, afstand of afgifte te doen van de in beslag genomen goederen of vermogensvoordelen, alsmede zijn intentie om akkoord te gaan met de betaling van een geldsom die de strafvordering doet vervallen, in de hypothese waarin het openbaar ministerie hem dit zou voorstellen en
- anderzijds de mogelijkheden waarover hij beschikt om deze som te betalen (met andere woorden zijn solvabiliteit).

Deze informatie dient de magistraat de mogelijkheid te bieden om met kennis van zaken een beslissing te nemen.

¹¹ Zie ook COL 18/2010 p 10.

¹¹ Voir aussi la circulaire COL 18/2010, p. 10.

Une liste contenant des questions à poser, des renseignements à recueillir et des informations à communiquer dans le cadre de l'audition d'un suspect est jointe en annexe II.

Le procureur du Roi et l'auditeur du travail informeront les zones de police de leur arrondissement des infractions pour lesquelles la police doit faire usage de ce questionnaire.

Afin de faciliter le travail de la police dans ce cadre il est conseillé d'associer autant que possible les codes utilisés par les services de police à certains codes de prévention du parquet.

La police doit joindre au dossier les preuves de l'indemnisation qui ont été fournies.

Conformément à l'article 22, § 1er, de la loi relative aux sanctions administratives communales¹², si les faits constituent à la fois une infraction pénale et une infraction administrative, l'original du procès-verbal est transmis au procureur du Roi au plus tard dans les deux mois de la constatation de l'infraction et en copie au fonctionnaire en charge des sanctions administratives¹³. Si nécessaire, le procès-verbal est clôturé anticipativement et envoyé, comme susmentionné, en l'état, au stade auquel se trouve l'enquête à ce moment-là.

Een lijst met vragen, in te winnen inlichtingen en te verstrekken mededelingen bij het verhoor van een verdachte is gevoegd als bijlage II.

De procureur des Konings en de arbeidsauditeur zullen de politiezones van hun arrondissement inlichten over de misdrijven waarvoor de politie gebruik dient te maken van die vragenlijst.

Om het werk voor de politie in dit kader gemakkelijker te maken wordt het aanbevolen in de mate van het mogelijke de feitcodes die door de politie gebruikt worden te koppelen aan bepaalde preventiecodes van het parket.

De politie dient de afgeleverde bewijzen van betaling van de schadevergoeding te voegen bij het dossier.

Indien de feiten overeenkomstig artikel 22, §1 van de wet betreffende de gemeentelijke administratieve sancties¹² zowel strafrechtelijk als administratiefrechtelijk gesanctioneerd worden, wordt het origineel van het proces-verbaal uiterlijk binnen de twee maand na de vaststelling van de inbreuk toegestuurd aan de procureur des Konings en in kopie aan de ambtenaar bevoegd voor de administratieve sancties¹³. Zo nodig wordt het proces-verbaal voortijdig afgesloten en op de hierboven vermelde wijze overgemaakt in de staat waarin het onderzoek zich op dat ogenblik bevindt.

¹² BS 1 juli 2013.

¹² M.B. du 1er juillet 2013.

¹³ Zie COL 1/2006 herziene versie Indien voor het feit zowel een strafrechtelijke als een administratiefrechtelijke sanctie kan worden opgelegd (gemengde inbreuken), moet de politieambtenaar, de agent van politie of de bijzondere veldwachter (in het kader van zijn bevoegdheden) het origineel van het proces-verbaal naar de procureur des Konings en een eensluidend afschrift naar de aangewezen sanctionerend ambtenaar van de gemeente waar de feiten zich hebben voorgedaan sturen. Gaat het om meerderjarigen dan gaat het proces-verbaal naar de procureur des Konings van het gerechtelijk arrondissement waar de inbreuk werd gepleegd. Gaat het om minderjarigen dan moet het proces-verbaal toekomen bij de procureur des Konings van de verblijfplaats van de ouders, de voogd of degene die de minderjarige onder hun bewaring hebben.

Het origineel van het proces-verbaal dient door de politieambtenaar, de agent van politie of de bijzondere veldwachter (in het kader van zijn bevoegdheden) aan de procureur des Konings te worden overgezonden, uiterlijk binnen twee maanden na vaststelling van de inbreuk. De datum van het verzenden of het bezorgen aan de procureur des Konings dient uitdrukkelijk in het PV te worden vermeld.

¹³ Cf. la circulaire 1/2006, version révisée : Si le fait est susceptible de recevoir une sanction pénale ou administrative (infractions mixtes), le fonctionnaire de police, l'agent de police ou le garde champêtre (dans le cadre de ses compétences) doit envoyer l'original du procès-verbal au procureur du Roi et une copie certifiée conforme au fonctionnaire sanctionnateur compétent de la commune où les faits se sont déroulés. S'il s'agit de personnes majeures, le procès-verbal est envoyé au procureur du Roi de l'arrondissement judiciaire où les faits ont été commis. S'il s'agit de personnes mineures, le procès-verbal doit parvenir au procureur du Roi de la résidence des parents, du tuteur ou des personnes qui en ont la garde.

L'original du procès-verbal doit être transmis par le fonctionnaire de police, l'agent de police ou le garde champêtre (dans le cadre de ses compétences) au procureur du Roi au plus tard dans les deux mois de la constatation de l'infraction. La date de la remise ou de la transmission au procureur du Roi doit être explicitement indiquée dans le PV.

B Politique du ministère public en matière de transaction

1. Principe général

En principe, le ministère public doit, lorsque la possibilité et l'opportunité d'une transaction se présentent, s'efforcer de la proposer avant qu'un juge ne soit saisi. Cela n'empêche pas que, même si un juge est déjà saisi (que ce soit un juge d'instruction, une juridiction d'instruction ou le juge du fond) la possibilité de recourir à la procédure de transaction pénale doit, en tout temps, être envisagée, notamment lors de l'établissement des réquisitions finales en fin d'instruction

Le magistrat qui donne suite à une infraction constatée visée à l'annexe III envisagera systématiquement la possibilité de recourir à la transaction. Le réseau d'expertise de politique criminelle est chargé de compléter cette liste en ce qui concerne les infractions visées dans les lois particulières.

Eu égard aux intentions initiales que le législateur nourrissait quant à l'extension de la transaction, il est recommandé que le magistrat de parquet étudie la possibilité de traiter l'infraction par une transaction, principalement lorsqu'il estime qu'une sanction purement financière est indiquée.

En outre, il convient de tenir compte du principe « *non bis in idem* ». Cette règle est consacrée dans le droit international et européen, à l'article 14, § 7 du Pacte international relatif aux droits civils et politiques¹⁴ et à l'article 4 du Protocole n° 7 de la Convention de sauvegarde des droits de l'homme et des libertés fondamentales (CEDH)¹⁵. En vertu de ce dernier, nul ne peut être poursuivi ou puni une seconde fois en raison d'une infraction pour laquelle il a déjà été acquitté ou condamné par un jugement définitif conformément à la loi et à la procédure pénale de chaque pays.¹⁶

¹⁷.

B Beleid van het openbaar ministerie inzake de minnelijke schikking

1. Algemeen principe

In beginsel moet het openbaar ministerie ernaar streven, wanneer zich de mogelijkheid en wenselijkheid van een minnelijke schikking voordoet, deze voor te stellen voorafgaand aan het vatten van een rechter. Dat belet niet dat zelfs in de fase waarin een rechter reeds gevat is (weze het de onderzoeksrechter, een onderzoeksgerecht of de feitenrechter) de mogelijkheid om de minnelijke schikkingsprocedure toe te passen te allen tijde moet overwogen worden, onder meer naar aanleiding van het opstellen van de eindvordering bij een gerechtelijk onderzoek.

De magistraat die gevolg geeft aan een vastgesteld misdrijf waarvan sprake is in bijlage III zal systematisch de mogelijkheid overwegen om een beroep te doen op de minnelijke schikking. Het expertisenetwerk strafrechtelijk beleid zal deze lijst aanvullen wat de misdrijven betreft voorzien in bijzonder wetten.

Gelet op de initiële intenties van de wetgever bij het verruimen van de minnelijke schikking is het bovendien aangewezen dat de parketmagistraat een afhandeling van een misdrijf met een minnelijke schikking in het bijzonder zal overwegen als hij een louter financiële sanctie aangewezen acht.

Er moet rekening worden gehouden met het principe 'ne bis in idem'. Dit beginsel is terug te vinden in het internationaal en Europees recht in artikel 14, zevende lid van het Internationaal verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten¹⁴ en in artikel 4 van het Zevende Aanvullend Protocol bij het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens¹⁵ krachtens hetwelk niemand voor een tweede keer mag worden berecht of gestraft voor eenzelfde strafbaar feit waarvoor hij reeds overeenkomstig de wet en het procesrecht van elk land bij einduitspraak is veroordeeld of waarvan hij is vrijgesproken^{16 17}.

¹⁴ Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten van 19 december 1966, BS 6 juli 1983.

Pour être complet, il y a lieu de préciser que l'article 65, alinéa 1er du Code pénal ne s'applique pas à la transaction. En cas de pluralité d'infractions, le magistrat de parquet peut proposer différentes sommes d'argent et n'est pas tenu de formuler sa proposition comme si seule l'infraction punie de la peine la plus lourde allait être sanctionnée¹⁸.

Le droit de proposer une transaction relève également, pour les mêmes faits, des prérogatives de l'auditeur du travail, du procureur fédéral et du procureur général en appel lors de la procédure devant la chambre des mises en accusation et au fond dans le cas très exceptionnel de l'évocation, pour autant qu'aucun jugement ou arrêt définitif n'ait été rendu¹⁹. À l'égard des personnes visées aux articles 479 et 483 du Code d'instruction criminelle, ce droit est également conféré au procureur général près la cour d'appel.

Volledigheidshalve wordt vermeld dat artikel 65, eerste lid Strafwetboek niet van toepassing is op de minnelijke schikking. Wanneer het gaat om meerdere inbreuken kan de parketmagistraat meerdere geldsommen voorstellen; hij is er niet toe gehouden zijn voorstel te formuleren alsof enkel de inbreuk die met de zwaarste straf wordt bestraft, mag worden gesanctioneerd.¹⁸

Het recht om de minnelijke schikking toe te passen behoort, ten aanzien van dezelfde feiten, ook aan de arbeidsauditeur, de federale procureur en de procureur-generaal in hoger beroep in de procedure voor de kamer van inbeschuldigingstelling en ten gronde in het zeer uitzonderlijk geval van evocatie zolang er geen eindvonnis of eindarrest¹⁹ is. Ten aanzien van de personen bedoeld in de artikelen 479 en 483 van het Wetboek van strafvordering behoort dit recht eveneens toe aan de procureur-generaal bij het hof van beroep.

¹⁴ Pacte international relatif aux droits civils et politiques du 19 décembre 1966, *M.B.* du 6 juillet 1983.

¹⁵ Artikel 4 Zevende Protocol bij het E.V.R.M.: "1. Niemand wordt opnieuw berecht of gestraft in een strafrechtelijke procedure binnen de rechtsmacht van dezelfde Staat voor een strafbaar feit waarvoor hij reeds onherroepelijk is vrijgesproken of veroordeeld overeenkomstig de wet en het strafprocesrecht van die Staat.

2. De bepalingen van het voorgaande lid beletten niet de heropening van de zaak overeenkomstig de wet en het strafprocesrecht van de betrokken Staat, indien er aanwijzingen zijn van nieuwe of pas aan het licht gekomen feiten, of indien er sprake was van een fundamenteel gebrek in het vorige proces, die de uitkomst van de zaak zouden of zou kunnen beïnvloeden.

3. Afwijking van dit artikel krachtens artikel 15 van het Verdrag is niet toegestaan".

¹⁵ Article 4 du Protocole n° 7 à la CEDH : « 1. Nul ne peut être poursuivi ou puni pénalement par les juridictions du même État en raison d'une infraction pour laquelle il a déjà été acquitté ou condamné par un jugement définitif conformément à la loi et à la procédure pénale de cet État.

2. Les dispositions du paragraphe précédent n'empêchent pas la réouverture du procès, conformément à la loi et à la procédure pénale de l'État concerné, si des faits nouveaux ou nouvellement révélés ou un vice fondamental dans la procédure précédente sont de nature à affecter le jugement intervenu.

3. Aucune dérogation n'est autorisée au présent article au titre de l'article 15 de la Convention. »

¹⁶ Zie ook de overwegingen van het Grondwettelijk Hof in het arrest nr. 61/2014 d.d. 3 april 2014.

¹⁶ Cf. aussi les considérations de la Cour constitutionnelle dans son arrêt n° 61/2014 du 3 avril 2014.

¹⁷ Er wordt evenwel verwezen naar de recente rechtspraak van het EHRM waarbij de voorwaarden worden gesteld waaronder een dual systeem van administratieve en strafrechtelijke sancties onder meer in fiscale zaken geen schending uitmaken van voormeld protocol.

Zie onder meer *EHRM, A en B t./ Noorwegen*, 15 november 2016; *EHRM, Rivard t./Zwitserland*, 4 oktober 2016.

¹⁷ Il est toutefois fait référence à la récente jurisprudence de la CEDH dans le cadre de laquelle les conditions fixées, parmi lesquelles des sanctions administratives, des sanctions pénales ou une combinaison des deux, ne constituent pas une violation du protocole susmentionné, notamment dans le cadre des affaires fiscales.

Voir entre autres *CEDH, AFFAIRE A ET B c. NORVÈGE*, 15 novembre 2016 ; *CEDH, AFFAIRE RIVARD c. SUISSE*, 4 octobre 2016

¹⁸ Cass. A.R. 5811 van 30 september 1987, *Dr. Circ.*, 1988, 24; Verkeersrecht Jurisprudentie 1988(p.42-43); Arresten van het Hof van Cassatie 1987(88)(p.140);Pasicrisie belge 1988(i,p.132.)

¹⁸ Cass., R.G. 5811 du 30 septembre 1987, *Dr. circ.*, 1988, p. 24 ; Droit de la circulation. Jurisprudence, 1988, pp. 42-43 ; Arrêts de la Cour de cassation, 1987-1988, p. 140 ; *Pas.*, 1988, p. 132.

¹⁹ Onder gelding van de wijziging door de wet van 14 april 2011 kon het openbaar ministerie een minnelijke schikking toepassen voor zover er nog geen vonnis of arrest is uitgesproken dat kracht van gewijsde heeft verkregen. De wet van 5 februari 2016 heeft de mogelijkheid tot schikking gewijzigd zodat het openbaar ministerie geen minnelijke schikking meer kan voorstellen eens een eindvonnis of eindarrest geveld is. De procedure van minnelijke schikking kan in hoger beroep nog enkel toegepast worden in het uitzonderlijk geval van evocatie van de zaak en voor zover de behandeling van de zaak ten gronde werd uitgesteld naar een latere datum. Inzake evocatie dient immers ook rekening gehouden te worden met de wijziging van art. 1050 van het Gerechtelijk Wetboek door de wet van 19 oktober 2015. Dit artikel bepaalt dat tegen een beslissing inzake bevoegdheid of, tenzij de rechter anders bepaalt, een beslissing alvorens recht te doen slechts hoger beroep kan worden ingesteld samen met het hoger beroep tegen het eindvonnis. In het raam van de procedure van voorrecht van rechtsmacht waarbij het hof van beroep in eerste aanleg zetelt kan de procedure van minnelijke schikking eveneens toegepast worden.

¹⁹ En vertu de la modification apportée par la loi du 14 avril 2011, le ministère public pouvait appliquer une transaction pour autant qu'aucun jugement ou arrêt ne soit intervenu qui a acquis force de chose jugée. La loi du 5 février 2016 a modifié la possibilité de

a. Motif d'opportunité invoqué par le ministère public concernant la transaction

Le Collège des procureurs généraux estime particulièrement approprié d'envisager une transaction pour les infractions reprises dans la liste jointe en annexe III. Cette liste n'est pas limitative et il peut sembler indiqué à certains procureurs du Roi ou auditeurs du travail²⁰ de recommander de traiter aussi d'autres infractions au moyen d'une transaction.

Dans les affaires pouvant être réglées par une sanction administrative communale (SAC), le procureur du Roi juge, en premier lieu, de l'opportunité de traiter le dossier au niveau du parquet ou de confier son règlement au fonctionnaire sanctionnateur²¹.

Le magistrat de parquet évalue toujours quelle sanction ou mesure est la plus adaptée (le paiement d'une somme d'argent, une formation ou une thérapie, un travail d'intérêt général) ou opte pour une peine requérant des poursuites devant le tribunal.

Sans préjudice des directives spécifiques mentionnées au point IV B 3 et 4 de la présente circulaire, un rapport motivé²² doit être adressé au procureur général dans certaines circonstances exceptionnelles :

- en cas d'infractions qui ne sont pas exclues explicitement et peuvent donc entrer en ligne de compte pour une transaction lorsqu'elles présentent un aspect socialement sensible ;

a. Opportunitésoverweging door het O.M. omtrent de minnelijke schikking

Het College van procureurs-generaal acht het bijzonder gepast een minnelijke schikking te overwegen voor de inbreuken, waarvan de lijst als bijlage III gevoegd is. Deze lijst is niet limitatief en het kan sommige procureurs des Konings of arbeidsauditeurs²⁰ aangewezen lijken aan te bevelen ook andere misdrijven af te handelen door middel van een minnelijke schikking.

De procureur des Konings zal in de gevallen waar een afhandeling door middel van GAS mogelijk is, in eerste instantie oordelen of de zaak op parketniveau blijft, dan wel of de verdere afhandeling van het dossier aan de GAS-ambtenaar wordt overgedragen²¹.

De parketmagistraat maakt steeds de afweging welke sanctie of maatregel het meest aangewezen is (een geldsom te betalen, een vorming of behandeling te volgen, een dienstverlening uit te voeren, dan wel een sanctie die alleen mogelijk is door vervolging voor de rechtbank).

Zonder afbreuk te doen aan de specifieke richtlijnen zoals vermeld in punt IV B 3 en 4 van deze omzendbrief, dient, in uitzonderlijke situaties, een gemotiveerd verslag²² opgemaakt te worden aan de procureur-generaal:

- bij misdrijven die niet uitdrukkelijk zijn uitgesloten en dus in aanmerking komen voor een minnelijke schikking wanneer ze een maatschappelijk gevoelig aspect vertonen;

transiger en appel. Le ministère public ne peut plus proposer de transaction pénale que pour autant qu'aucun jugement ou arrêt définitif n'ait été rendu. La procédure de transaction pénale en degré d'appel ne peut être appliquée que dans le cas exceptionnel de l'évocation de l'affaire et pour autant que le traitement quant au fond ait été remis à une date ultérieure. En ce qui concerne l'évocation, il convient en effet de tenir compte de la modification de l'article 1050 du Code judiciaire par la loi du 19 octobre 2015. Cet article dispose que « Contre une décision rendue sur la compétence, ou, sauf si le juge en décide autrement, une décision avant dire droit, un appel ne peut être formé qu'avec l'appel contre le jugement définitif ».

²⁰ Voor de toepassing van de V.S.B.G voor sociale misdrijven dient ook de omzendbrief COL 12/2012 van oktober 2012 in acht genomen te worden.

²⁰ En ce qui concerne l'application de l'EAPS aux infractions sociales, il convient de prendre également en considération la circulaire COL 12/2012 du 22 octobre 2012.

²¹ Zie COL 1/2006 herziene versie p. 27 en volgende.

²¹ Voir COL 1/2006 version modifié p. 27 et ensuite.

²² Dit is een toepassing van de regel dat verslag moet uitgebracht worden in kiese en gewichtige aangelegenheden.

²² Cf. la règle prévoyant l'obligation d'établir un rapport dans les matières graves et sensibles.

- en cas d'infractions qui, en principe, sont exclues, mais qui se sont produites dans des situations exceptionnelles de sorte qu'une transaction semble appropriée.

Sous réserve d'une réaction du procureur général dans le mois suivant le rapport, la transaction peut être proposée.

i. Critères d'exclusion du recours à une transaction

La transaction peut être appliquée tant aux particuliers qu'aux personnes morales²³.

En principe, toutes les infractions répondant aux conditions fixées dans l'article 216bis, § 1er, alinéa premier du CIC²⁴ sont susceptibles d'une transaction, à l'exception des matières relevant de l'Administration des douanes et accises²⁵.

Quant aux autres faits pour lesquels la loi autorise une transaction, il convient de préciser certaines circonstances propres à l'affaire qui pourraient rendre inopportune une proposition de transaction:

- **Fait paraissant devoir être puni d'une peine d'emprisonnement principal de plus de deux ans**

Si le ministère public estime que le fait paraît être de nature à devoir être puni d'un emprisonnement correctionnel principal de plus de deux ans ou d'une peine plus lourde, il ne peut pas recourir à la transaction.

- bij misdrijven die in principe zijn uitgesloten maar die zich in uitzonderlijke situaties hebben voorgedaan zodat een minnelijke schikking gepast lijkt.

Onder voorbehoud van reactie van de procureur-generaal binnen de maand na het verslag mag de minnelijke schikking voorgesteld worden.

i. Uitsluitingscriteria voor de toepassing van een minnelijke schikking

De minnelijke schikking kan toegepast worden zowel ten aanzien van particulieren als ten aanzien van rechtspersonen²³.

In principe komen alle misdrijven die beantwoorden aan de voorwaarden gesteld in artikel 216bis, § 1, eerste lid Sv²⁴ voor een minnelijke schikking in aanmerking, met uitzondering van de materie die behoort tot de administratie van douane en accijnzen²⁵.

Voor de andere inbreuken waarvoor de wet een minnelijke schikking mogelijk maakt, is het aangewezen om bepaalde omstandigheden te verduidelijken die eigen zijn aan de zaak en waardoor een voorstel tot minnelijke schikking niet opportuun is:

- **Feit dat van aard schijnt te zijn dat het moet bestraft worden met een hoofdgevangenisstraf van meer dan 2 jaar**

Indien het openbaar ministerie meent dat een feit van aard schijnt te zijn dat het bestraft moet worden met een hoofdstraf van meer dan twee jaar correctionele gevangenisstraf of een zwaardere straf kan het geen minnelijke schikking voorstellen.

²³ Artikelen 7bis en 41bis van het Strafwetboek voorzien specifieke straffen voorzien voor rechtspersonen of zetten straffen voor natuurlijke personen om naar rechtspersonen.

²³ Les articles 7bis et 41bis du Code pénal fixent des peines spécifiques pour les personnes morales ou étendent les peines prévues pour les personnes physiques aux personnes morales.

²⁴ Zie normatief kader.

²⁴ Voir le cadre normatif.

²⁵ Die administratie treedt zelf op als vervolgende instantie en ze kunnen overeenkomstig artikel 263 van het KB van 18 juli 1977 tot coördinatie van de algemene bepalingen inzake douane en accijnzen transigeren.

²⁵ L'Administration des douanes et accises est l'instance même chargée des poursuites et peut transiger conformément à l'article 263 de l'arrêté royal du 18 juillet 1977 portant coordination des dispositions générales relatives aux douanes et accises.

Toutefois, le critère appliqué dans ce cas n'est pas la peine fixée par la loi, mais bien celle que le juge serait amené à imposer *in concreto*, selon le ministère public, s'il devait prononcer une condamnation pour les faits commis, et ce, en tenant compte des circonstances atténuantes ou du dépassement du délai raisonnable.

Par conséquent, la transaction peut, en principe, être envisagée pour toutes les infractions dont la peine maximale est une réclusion de 15 à 20 ans ou dont le taux de la peine légale est inférieur²⁶. À ce propos, il est également fait référence au cadre normatif (annexe I).

- Fait portant une atteinte grave à l'intégrité physique

Le législateur a précisé, en particulier, que le fait ne pouvait concrètement pas comporter d'atteinte grave à l'intégrité physique, sans pour autant dresser la liste des infractions qui seraient exclues du champ d'application de la transaction²⁷. Il a ainsi consciemment fait abstraction de l'intégrité morale ou psychique.

Le ministre de la Justice et le Collège des procureurs généraux ont élaboré des directives en vue de déterminer la notion d'« atteinte grave à l'intégrité physique »²⁸. Une liste tenant compte de ce critère est jointe en annexe III. Sont visées les infractions consommées, les tentatives éventuellement assimilées et les tentatives punissables mêmes.

Dit criterium heeft tot gevolg dat de minnelijke schikking in principe voor alle misdrijven met een maximumstraf met opsluiting van 15 tot 20 jaar of een geringere wettelijke strafmaat overwogen kan worden.²⁶ Er wordt ter zake eveneens verwezen naar het normatief kader (bijlage I).

Het criterium dat hier gehanteerd wordt is echter niet de door de wet bepaalde straf maar wel de straf die de rechter, naar de mening van het openbaar ministerie, in concreto, eventueel met aanneming van verzachtende omstandigheden of rekening houdende met de overschrijding van de redelijke termijn, zou opleggen indien hij ertoe gebracht zou worden een veroordeling uit te spreken.

- Feit dat een zware aantasting inhoudt van de lichamelijke integriteit

De wetgever heeft in het bijzonder voorzien dat het feit geen zware aantasting mag inhouden van de lichamelijke integriteit *in concreto*, zonder evenwel een lijst op te stellen van misdrijven die aan het toepassingsgebied van de minnelijke schikking worden onttrokken.²⁷ De wetgever heeft bewust de morele of psychische integriteit buiten beschouwing gelaten.

Om het begrip “zware aantasting van de lichamelijke integriteit” te bepalen, heeft de minister van Justitie samen met het College van procureurs-generaal hierover richtlijnen vastgelegd²⁸. Als bijlage III wordt een lijst gevoegd, rekening houdend met dit criterium. Bedoeld worden: de voltrokken misdrijven, de eventueel gelijkgestelde pogingen hiertoe en de strafbare pogingen zelf.

²⁶ Toepassing van artikel 79 en 80, derde lid Strafwetboek.

²⁶ Application des articles 79 et 80, alinéa 3, du Code pénal.

²⁷ Zie wetsontwerp van 6 mei 2011 tot wijziging van de artikelen 216*bis* en 216*ter* van het Wetboek van strafvordering en van artikel 7 van de wet van 6 juni 2010 tot invoering van het sociaal Strafwetboek, *Parl. St. Kamer* 2010-2011, DOC 53-1344/003, p11. In het verslag van de parlementaire voorbereiding wordt verwezen naar de vaagheid van het criterium van een “zware aantasting van de fysieke integriteit”. De vraag rijst niet alleen wat onder het begrip in kwestie dient te worden begrepen maar tevens of een gedeeltelijke aantasting van de fysieke integriteit al dan niet volstaat. In het verslag wordt de nood aan een verduidelijkende omzendbrief ter zake vanwege het College van procureurs-generaal benadrukt.

²⁷ Cf. le projet de loi du 6 mai 2011 modifiant les articles 216*bis* et 216*ter* du Code d'instruction criminelle et l'article 7 de la loi du 6 juin 2010 introduisant le Code pénal social, *Doc. parl.*, Chambre, session 2010-2011, DOC 53 1344/003, p. 11. Le rapport de la commission parlementaire souligne le caractère vague du critère d'une « atteinte grave à l'intégrité physique ». La question posée consiste à savoir non seulement ce que couvre cette notion, mais aussi si une atteinte partielle à l'intégrité physique suffit ou non. Le rapport insiste sur la nécessité que le Collège des procureurs généraux rédige une circulaire explicative en la matière.

²⁸ *Parl. St. Kamer* DOC 53 1344/007, 7.

²⁸ *Doc. parl.*, Chambre, session 2010-2011, DOC 53 1344/007, p. 7.

- Gravité des faits

Dans son évaluation, le ministère public doit prendre en compte la gravité des faits (par exemple, l'ampleur du montant volé).

- Absence d'aveux ou existence de contestations sérieuses

L'absence totale d'aveux ou l'existence de contestations sérieuses de la part de l'intéressé, tant par rapport à la matérialité des faits qu'aux conséquences préjudiciables à l'égard des victimes, peut également rendre inopportune une proposition de transaction²⁹.

- Antécédents pertinents

La consultation du casier judiciaire et de la banque nationale de données des antécédents (ADBA) permet d'attester de l'existence d'antécédents pertinents. En cas de récidive de fait ou légale, le mieux est de privilégier une autre mesure (formation, thérapie ou travail d'intérêt général) ou des poursuites devant le tribunal.

- Situation financière précaire du suspect

La situation de grande précarité dans laquelle se trouverait l'intéressé et qui l'empêcherait de payer lui-même la somme due peut avoir pour conséquence qu'une autre mesure (formation, thérapie ou travail d'intérêt général) ou des poursuites devant le tribunal paraissent plus indiquées. Cependant, cette éventualité ne signifie pas qu'aucune transaction ne peut être proposée aux personnes défavorisées, puisque la loi ne fixe plus de montant minimum pour la somme d'argent³⁰.

- Ernst van de feiten

Het openbaar ministerie dient de zwaarwichtigheid van de feiten (bvb. omvang van het gestolen bedrag, ...) mee in zijn afweging op te nemen.

- Afwezigheid van een bekentenis of het bestaan van ernstige betwistingen

De totale afwezigheid van een bekentenis of het bestaan van ernstige betwistingen door de betrokkene, zowel wat de materialiteit van de feiten als van de nadelige gevolgen ten opzichte van de slachtoffers betreft, kan een voorstel tot een minnelijke schikking eveneens ongepast maken.²⁹

- Relevante voorgaanden

Het bestaan van relevante voorgaanden blijkt na raadpleging van het strafregister en de "nationale antecedenten databank" (ADBA). Bij feitelijke of wettelijke herhaling kan een andere maatregel (vorming, behandeling of dienstverlening) of vervolging voor de rechtbank eerder aangewezen lijken.

- Onzekere financiële toestand van de verdachte

De onzekere financiële situatie waarin de betrokkene zich zou bevinden en die het hem onmogelijk zou maken zelf de verschuldigde geldsom te betalen kan ertoe leiden dat een andere maatregel (vorming, behandeling of dienstverlening) of vervolging voor de rechtbank eerder aangewezen lijkt. Dit betekent echter niet dat er geen minnelijke schikking kan voorgesteld worden aan minder begoede personen aangezien de wet geen minimumbedrag meer bepaalt voor de geldsom³⁰.

²⁹ Bij de totstandkoming van de wet van 28 juni 1984 tot uitbreiding van het toepassingsveld van het verval van de strafvordering voor sommige misdrijven, tegen betaling van een geldsom werd er sterk op aangedrongen dat het parket geen voorstel tot minnelijke schikking zou doen indien er twijfel bestaat over het voldoende bewezen zijn van de feiten. Zie Verslag van de commissie van de Justitie, *Parl. St. Kamer* 1982-1983 698/5, 8.

²⁹ Lors de l'élaboration de la loi du 28 juin 1984 étendant, pour certaines infractions, le champ d'application de l'extinction de l'action publique, moyennant le paiement d'une somme d'argent, il a été insisté sur le fait que le parquet ne formulerait pas de proposition de transaction s'il n'était pas certain que les faits sont suffisamment prouvés. Cf. le rapport de la commission de la Justice, *Doc. parl.*, Chambre, session 1982-1983, 698/5, p. 8.

³⁰ À l'exception des infractions visées au Code pénal social.

³⁰ Behoudens voor de inbreuken bedoeld in het Sociaal Strafwetboek.

b. Notification de l'intention de proposer une transaction

Il n'existe aucune règle générale relative à la notification de l'intention de recourir à une transaction. Les directives diffèrent selon la phase de la procédure pénale. À ce propos, il est fait référence au cadre normatif (annexe I), plus précisément aux explications relatives à l'article 216*bis*, § 1er, alinéa 4 du CIC, notamment au point consacré à la suspension de la prescription de l'action publique. Comme la suspension de la prescription court à partir du moment où le procureur du Roi a exprimé son intention d'appliquer la procédure ou à partir du moment où une des parties lui demande de l'appliquer, il est essentiel que cette intention ou que cette demande figure dans un document écrit éventuellement électronique, daté et communiqué. Ainsi, une copie du courrier comprenant la notification de cette « intention » adressé à l'intéressé sera jointe au dossier répressif³¹.

c. Aspects afférents à la notification de l'intention de proposer une transaction

i. Description des faits dans le temps et dans l'espace

Avant de communiquer au suspect son intention de transiger, le magistrat de parquet doit d'abord s'assurer qu'il a décrit les faits, de manière suffisamment précise, dans le temps et dans l'espace, afin d'éviter toute contestation ou problème d'interprétation. En ce qui concerne les infractions fiscales ou sociales, l'article 216*bis*, § 2, alinéa 4 du CIC dispose que le procureur du Roi informe l'administration fiscale ou sociale des faits décrits dans le temps et dans l'espace qui concernent des délits fiscaux ou sociaux, auxquels se rapportera le paiement d'une somme d'argent. À ce propos, il est fait référence aux explications du cadre normatif (annexe I).

b. Bekendmaken van het voornemen tot minnelijke schikking

Er zijn geen algemene regels betreffende de bekendmaking van het voornemen tot minnelijke schikking. Ze verschillen naargelang de fase in de strafrechtspleging. Er wordt verwezen naar de bespreking van artikel 216*bis*, § 1, vierde lid Sv. in het normatief kader (bijlage I), inzonderheid wat betreft de schorsing van de verjaring van de strafvordering. Gezien de schorsing van de verjaring loopt vanaf het ogenblik waarop de procureur des Konings zijn voornemen te kennen geeft of een vraag ontvangt van een van de partijen om toepassing te willen maken van deze procedure, is het noodzakelijk dit voornemen of verzoek in een gedateerd en gecommuniceerd schriftelijk document al dan niet elektronisch vast te leggen. Zo zal een afschrift van de brief houdende kennisgeving van dit "voornemen" aan de betrokkene bijgevolg worden opgenomen in het strafdossier³¹.

c. Zaken die met de bekendmaking van het voornemen tot minnelijke schikking gepaard gaan

i. Omschrijving van de feiten in tijd en ruimte

Alvorens zijn voornemen tot minnelijke schikking mee te delen aan de verdachte dient de parketmagistraat zich ervan te vergewissen dat hij de feiten in tijd en ruimte voldoende precies heeft omschreven teneinde interpretatieproblemen en betwistingen te vermijden. Bij fiscale of sociale misdrijven bepaalt artikel 216*bis*, § 2, vierde lid Sv. dat de procureur des Konings eveneens de fiscale of sociale administratie in kennis stelt van de feiten omschreven in tijd en ruimte, die de fiscale of sociale misdrijven betreffen, waarop betaling van de geldsom betrekking zal hebben. Er wordt verder verwezen naar de nadere toelichtingen in het normatief kader (bijlage I).

³¹ Ce même procédé est aussi valable quand il a été décidé de ne pas accéder à la demande d'un suspect et de ne pas appliquer la procédure, ou quand il a été constaté que la transaction n'a pas été exécutée ou a été exécutée de manière tardive.

³¹ Hetzelfde geldt voor de beslissing om niet in te gaan op een vraag van een verdachte en geen toepassing te maken van de procedure, of de vaststelling dat de minnelijke schikking niet of niet tijdig is uitgevoerd.

ii. Montants proposés dans le cadre d'une transaction

• Critères légaux

Conformément à l'article 216*bis*, § 1er, alinéa 4, du Code d'instruction criminelle, la somme proposée ne peut être supérieure au maximum de l'amende prévue par la loi, majorée des décimes additionnels, et doit être proportionnelle à la gravité de l'infraction. À l'exception des infractions visées au Code pénal social³², la loi ne fixe plus de montant minimum pour la somme d'argent.

Pour une personne morale, il devra être fait application des articles 7*bis* et 41*bis* du Code pénal. En vertu de la loi, les montants proposés aux personnes morales peuvent être significativement plus élevés.

Lorsque l'infraction a donné lieu à des frais d'analyse ou d'expertise, le magistrat de parquet mentionne, dans les conditions de sa proposition transactionnelle, la somme des frais de justice recouvrables et détermine, le cas échéant, la quotité de celle-ci qui devra être acquittée par le suspect. L'article 216*bis*, § 1er, alinéa 6 du CIC indique que d'autres frais de justice peuvent aussi être ajoutés à la somme d'argent à payer, et qu'ils seront, au besoin, individualisés dans le texte de la transaction. En guise de directive il est toutefois toujours recommandé de calculer et de mentionner ces frais de manière distincte. À ce propos, il est renvoyé au cadre normatif (annexe I).

Le montant de tous ces frais de justice doit être clairement différencié du montant de la transaction, afin que le SPF Justice sache quels frais de justice ont été récupérés et payés. Les logiciels et formulaires seront adaptés à cet effet dans les plus brefs délais.

ii. Bedragen voorgesteld in het kader van een minnelijke schikking

• Wettelijke criteria

Overeenkomstig artikel 216*bis*, § 1 lid 4 van het Wetboek van strafvordering mag de voorgestelde som niet meer bedragen dan het maximum van de bij de wet bepaalde geldboete, verhoogd met opdecimen en dient ze in verhouding te staan tot de zwaarte van het misdrijf. De wet bepaalt – behoudens voor de inbreuken bedoeld in het Sociaal Strafwetboek³² – geen minimum bedrag meer voor de geldsom.

Voor een rechtspersoon dient toepassing gemaakt te worden van de artikelen 7*bis* en 41*bis* van het Strafwetboek. De bedragen voor rechtspersonen kunnen bij toepassing van de wet aanzienlijk hoger zijn.

Wanneer het misdrijf kosten voor een analyse of een deskundigenonderzoek heeft veroorzaakt, neemt de parketmagistraat in de voorwaarden van zijn voorstel tot minnelijke schikking de som van de terugvorderbare gerechtskosten van analyse en deskundig onderzoek op en bepaalt, in voorkomend geval, welk deel hiervan door de verdachte dient te worden betaald. Artikel 216*bis*, § 1, zesde lid Sv vermeldt dat ook andere gerechtskosten kunnen worden toegevoegd aan de te betalen geldsom, en dat indien nodig die kosten in de tekst van de minnelijke schikking apart worden vermeld. Het is echter bij wijze van richtlijn steeds aangewezen die kosten apart te berekenen en te vermelden. Er wordt ter zake verwezen naar het normatief kader (bijlage I).

Het bedrag van al die gerechtskosten dient duidelijk gescheiden te worden van het bedrag van een minnelijke schikking opdat de F.O.D. Justitie zou weten welke gerechtskosten teruggevorderd en terugbetaald werden. De computerprogramma's en formulieren worden zo snel mogelijk hieraan aangepast.

³² Voir cadre normatif.

³² Zie normatief kader.

- Critères d'opportunité

La somme proposée par le magistrat de parquet doit être réaliste et tenir compte des circonstances atténuantes et aggravantes, de la gravité des faits, des antécédents pertinents, du délai raisonnable et, éventuellement, de l'abandon des biens et des avantages patrimoniaux.

Un dernier élément qui doit être pris en considération est la situation particulière du suspect. Si l'intéressé se trouve dans une situation précaire, un montant trop élevé n'est pas indiqué. En principe, le suspect doit être lui-même capable de payer le montant préconisé. Par ailleurs, un montant trop faible proposé dans le cadre d'une transaction à une personne bénéficiant d'une situation financière aisée peut être insignifiant et conduire à un sentiment d'impunité. Bien entendu, il ne peut être question de mener, préalablement à l'imposition d'une transaction, une enquête patrimoniale approfondie sur la situation financière de (des) l'intéressé(s)³³.

iii. Indemnisation du dommage et reconnaissance de la responsabilité civile

Une transaction peut être proposée uniquement après que le dommage causé à autrui a été entièrement réparé ou après que l'auteur a reconnu par écrit sa responsabilité civile pour le fait générateur du dommage et produit la preuve de l'indemnisation de la fraction non contestée du dommage et des modalités de règlements de celui-ci³⁴.

- Opportuniteitscriteria

De geldsom die de parketmagistraat voorstelt moet realistisch zijn rekening houdende met de verzwarende en verzachtende omstandigheden, de ernst van de feiten, de relevante voorgaanden, de redelijke termijn en eventueel de afstand van de goederen en vermogensvoordelen.

Een laatste element waarmee rekening moet worden gehouden is de bijzondere situatie van de verdachte. Wanneer de betrokkene zich in een precare situatie bevindt, is een te hoog bedrag niet aangewezen. De verdachte moet in principe zelf in staat zijn om het voorgestelde bedrag te betalen. Een te gering bedrag in het kader van de minnelijke schikking voorstellen aan een financieel welstellende persoon, is daarentegen niet betekenisvol en leidt tot een gevoel van straffeloosheid. Het kan natuurlijk nooit de bedoeling zijn om voorafgaandelijk aan het opleggen van een minnelijke schikking een doorgedreven "vermogensonderzoek" te doen naar de financiële toestand van de betrokkene(n)³³.

iii. Vergoeding van schade en erkenning van burgerlijke aansprakelijkheid

Een minnelijke schikking kan slechts worden voorgesteld nadat de aan een ander veroorzaakte schade geheel is vergoed of nadat de dader in een geschrift zijn burgerlijke aansprakelijkheid voor het schadeverwekkend feit heeft erkend en hij het bewijs heeft geleverd van de vergoeding van het niet-betwiste gedeelte van de schade en van de regeling ervan³⁴.

³³ La commission de la Justice du Sénat en était alors arrivée à la conclusion qu'on peut seulement recommander le paiement obligatoire d'une somme d'argent en fonction des moyens financiers, étant donné que l'appréciation de l'état de fortune nécessiterait de nouvelles mesures d'investigation et que, dans l'état de la législation fiscale de l'époque, les parquets n'étaient pas armés pour mettre ces mesures en œuvre. Cf. le rapport de la commission de la Justice, *Doc. parl.*, Sénat, session 1982-1983, 381/2, p. 9.

³³ De commissie voor de Justitie van de Senaat kwam destijds tot het besluit dat het opleggen van een geldsom naar draagkracht niet meer dan een aanbeveling kan zijn omdat de beoordeling van de fortuintoestand nieuwe onderzoeksmaatregelen zou vragen en dan nog onderzoeksmaatregelen waarvoor de parketten in die stand van de fiscale wetgeving niet gewapend zijn. Zie hiervoor Verslag van de commissie van de Justitie, *Parl. St.* Senaat 1982-1983, 381/2, 9.

³⁴ *Doc. parl.*, Chambre, session 2010-2011, DOC 53 1344/7, p. 4 : « Le ministre souligne que le § 4 a trait à la règle générale du régime de réparation, tandis que le § 6 concerne une application de cette règle. Le § 6 prévoit, en quelque sorte, une *lex specialis* applicable aux infractions fiscales et sociales. Il concerne dès lors une application particulière du § 4 et est en tant que tel prioritaire à titre de *lex specialis*. »

³⁴ *Parl. St.* Kamer DOC 1344/7, 4: "De Minister benadrukt dat § 4 de algemene regel inzake de schaderegeling betreft, terwijl § 6 een toepassing hiervan betreft. Paragraaf 6 is als het ware een *lex specialis* die geldt voor fiscale en sociale misdrijven. Het betreft aldus een bijzondere toepassing van § 4 en heeft als *lex specialis* als dusdanig voorrang."

Cette dernière disposition doit être appliquée avec circonspection et le tribunal doit être saisi en cas de contestation sérieuse du dommage, afin de donner aux victimes l'occasion de faire valoir leurs droits simplement. Le cas échéant, le paiement de la somme de la transaction constitue une présomption irréfutable de faute.

Le parquet doit signaler expressément aux intéressés l'existence de la médiation réparatrice visée aux articles 553 et suivants du Code d'instruction criminelle, et ce, d'autant plus lorsqu'il s'agit de faits dont la victime est une personne physique³⁵.

La médiation réparatrice offre l'avantage que le magistrat de parquet n'est en aucun cas informé des négociations entre les suspects au sens large et les victimes. Dans le cadre de la médiation réparatrice, cette disposition ne limite pas l'interdiction d'utilisation des documents et communications à une exploitation à charge du suspect³⁶, contrairement à la procédure de transaction une fois l'action publique engagée. Dans le formulaire joint en annexe IV et destiné à l'information judiciaire, un alinéa a été ajouté à ce sujet. Le magistrat de parquet peut reprendre cette précision dans le document annonçant qu'il a l'intention de proposer une transaction.

Het past omzichtig om te gaan met deze laatste bepaling en bij ernstige betwisting van de schade de zaak bij de rechtbank aanhangig te maken teneinde de slachtoffers de gelegenheid te geven op een eenvoudige wijze hun rechten te laten gelden. De betaling van de geldsom van de minnelijke schikking geldt in voorkomend geval als een onweerlegbaar vermoeden van fout.

Vooraf in zaken waarin een natuurlijke persoon slachtoffer is, dient het parket de betrokkenen uitdrukkelijk te wijzen op het bestaan van de herstelbemiddeling, bedoeld in artikel 553 e.v. Sv.³⁵

Die herstelbemiddeling biedt het voordeel dat de parketmagistraat op geen enkele wijze kennis krijgt van de onderhandelingen op zich tussen de verdachten *sensu lato* en de slachtoffers. In het raam van de herstelbemiddeling is het verbod tot het aanwenden van de documenten en mededelingen niet beperkt tot het aanwenden ten laste van de verdachte³⁶, in tegenstelling tot de procedure van de minnelijke schikking eens de strafvordering aanhangig is. In het formulier, gevoegd als bijlage IV, dienstig voor het opsporingsonderzoek, is daarover een alinea opgenomen. De parketmagistraat kan die alinea overnemen in het stuk waarin hij zijn voornemen om een minnelijke schikking voor te stellen aankondigt.

³⁵ Article 555, § 1er, du Code d'instruction criminelle. Les documents établis et les communications faites dans le cadre d'une intervention d'un médiateur sont confidentiels, à l'exception de ce que les parties consentent à porter à la connaissance des autorités judiciaires. Ils ne peuvent être utilisés dans une procédure pénale, civile, administrative ou arbitrale ou dans toute autre procédure visant à résoudre des conflits et ne sont pas admissibles comme preuve, même comme aveu extrajudiciaire.

§ 2. Les documents confidentiels qui sont tout de même communiqués ou sur lesquels une partie se base en violation de l'obligation de secret sont d'office écartés des débats.

§ 3. Sans préjudice des obligations que la loi lui impose, le médiateur ne peut rendre publics les faits dont il prend connaissance du fait de sa fonction. Il ne peut être appelé comme témoin dans une procédure pénale, civile, administrative ou arbitrale ou dans toute autre procédure relative aux faits dont il a pris connaissance au cours d'une médiation.

L'article 458 du Code pénal s'applique au médiateur.

Cf. la circulaire COL 5/2014 du Collège des procureurs généraux près les cours d'appel, point B.2.1, pp. 11-12.

³⁵ Art. 555 § 1. De documenten die worden opgemaakt en de mededelingen die worden gedaan in het kader van de tussenkomst van de bemiddelaar zijn vertrouwelijk, met uitzondering van datgene waarmee de partijen instemmen om het ter kennis van de gerechtelijke instanties te brengen. Zij kunnen niet worden aangewend in een strafrechtelijke, burgerrechtelijke, administratieve, arbitrale of in enige andere procedure voor het oplossen van conflicten en zijn niet toelaatbaar als bewijs, zelfs niet als buitengerechtelijke bekentenis.

§ 2. Vertrouwelijke documenten die toch zijn meegedeeld of waarop een partij steunt in strijd met de geheimhoudingsplicht, worden ambtshalve uit de debatten geweerd.

§ 3. Onverminderd de verplichtingen die hem bij wet worden opgelegd, mag de bemiddelaar de feiten waarvan hij uit hoofde van zijn ambt kennis krijgt, niet openbaar maken. Hij mag niet worden opgeroepen als getuige in een strafrechtelijke, burgerrechtelijke, administratieve, arbitrale of in enige andere procedure met betrekking tot de feiten waarvan hij in de loop van een bemiddeling kennis heeft genomen.

Artikel 458 van het Strafwetboek is van toepassing op de bemiddelaar.

Zie Omzendbrief nr. 5/2014 van het College van Procureurs-generaal bij de hoven van beroep, Punt B.2.1, p 11 en 12.

³⁶ Voir article 555 du CIC.

³⁶ Zie artikel 555 Sv.

iv. Abandon des biens et des avantages patrimoniaux

Le magistrat de parquet inclut, dans sa proposition, tant les objets, déjà saisis ou non, qui sont susceptibles de confiscation, que les avantages patrimoniaux résultant de l'infraction. Il peut inviter l'intéressé à abandonner, dans un délai qu'il fixe, les biens ou avantages patrimoniaux saisis ou, s'ils ne sont pas saisis, à les remettre à l'endroit qu'il fixe.

d. Proposition de transaction

*La prescription de l'action publique est **suspendue** dès la proposition du procureur du Roi ou dès la demande d'une des parties. La suspension court soit jusqu'à la décision de non-homologation de l'accord, soit jusqu'à la décision du procureur du Roi de ne pas appliquer cette disposition, soit jusqu'au constat de la non mise en œuvre ou de la mise en œuvre tardive de la transaction (art. 216bis, § 1er, alinéa 4 du CIC).*

En outre, le terme « proposition » utilisé dans l'article 216bis § 1er, alinéa 4 du CIC ne correspond pas à la proposition complète proprement dite de transaction. En effet, dans ce cas-ci, le législateur met la « proposition du procureur du Roi » au même niveau que « la demande d'une des parties ». À ce propos, il est également fait référence au cadre normatif (annexe I). Dans le présent contexte, le terme « proposition » renvoie sans le moindre doute à l'entame des négociations et au moment au cours duquel le procureur du Roi a l'intention d'appliquer la procédure. Il ne s'agit donc pas la proposition de transaction établie après les négociations et l'indemnisation des dommages.

iv. Afstand van goederen en vermogensvoordelen

De parketmagistraat houdt in het voorstel ook rekening met al dan niet reeds in beslag genomen goederen die in aanmerking komen voor verbeurdverklaring net als met de uit het misdrijf verkregen vermogensvoordelen. Hij kan de betrokkene verzoeken binnen een door hem bepaalde termijn afstand te doen van de in beslag genomen goederen of vermogensvoordelen, of indien de goederen of vermogensvoordelen niet in beslag genomen zijn, deze af te geven op de door hem bepaalde plaats.

d. Voorstel tot minnelijke schikking

*De verjaring van de strafvordering **wordt geschorst** vanaf het voorstel van de procureur des Konings of vanaf de vraag van een van de partijen. De schorsing loopt hetzij tot de beslissing van niet-bekrachtiging van het akkoord, hetzij tot de beslissing van de procureur des Konings om geen toepassing te maken van deze bepaling, hetzij tot de vaststelling dat de minnelijke schikking niet of niet tijdig is uitgevoerd (art. 216bis, § 1, vierde lid Sv.).*

De term “voorstel” gebruikt in artikel 216bis, § 1, vierde lid Sv. komt niet overeen met het eigenlijke volledig uitgewerkte voorstel van minnelijke schikking. De wetgever stelt hier immers het “voorstel van de procureur des Konings” op hetzelfde niveau als “de vraag van een van de partijen”. Er wordt verwezen naar de uiteenzetting in het normatief kader (bijlage I). De term voorstel verwijst in onderhavige context zonder twijfel naar het begin van de onderhandelingen en het moment waarop de procureur des Konings zijn voornemen uit om de procedure toe te passen. Het gaat dus niet om het later na het voeren van onderhandelingen en vergoeding van de schade uitgewerkt voorstel tot minnelijke schikking.

i. Délai de paiement

Dans sa proposition de transaction, le magistrat de parquet fixe le délai de paiement (quinze jours au moins et trois mois au plus), conformément à l'article 216*bis*, § 1er, alinéa 2 du Code d'instruction criminelle. L'échéance peut être prolongée quand des circonstances particulières le justifient ou écourtée si le suspect y consent. Ce raccourcissement offre une base légale en vue de proposer une transaction juste après les constatations effectuées par la police.

Afin de réduire la charge de travail liée au suivi, il peut être envisagé de mentionner, dans la proposition de transaction, qu'aucun terme ou délai ne pourra être accordé.

Il peut être demandé au receveur du recouvrement non fiscal de signaler immédiatement – de manière générale, mais aussi en particulier dans les affaires urgentes – qu'il a reçu le paiement d'une transaction.

e. Réaction du ministère public en cas d'exécution de la transaction

Les préposés du SPF Finances informent le procureur du Roi lorsqu'un versement a été effectué. Il est dès lors indispensable de communiquer les références qui doivent être reprises sur le virement (numéro de notice ou une référence permettant l'identification de cette transaction)

L'exécution de la transaction proposée pendant l'information judiciaire éteint l'action publique.

i. Betalingstermijn

In zijn voorstel tot minnelijke schikking bepaalt de parketmagistraat de betalingstermijn (ten minste vijftien dagen en ten hoogste drie maanden) overeenkomstig artikel 216*bis*, §1, lid 2 van het Wetboek van strafvordering. Die termijn kan verlengd worden wanneer bijzondere omstandigheden het wettigen of hij kan verkort worden als de verdachte hiermee instemt. Deze verkorting biedt een wettelijke basis voor het voorstellen van een minnelijke schikking dadelijk na de vaststellingen via de politie.

Teneinde de werklast in verband met de opvolging te beperken, zou kunnen overwogen worden om in het voorstel tot minnelijke schikking te vermelden dat geen afbetalingstermijnen zullen toegestaan worden.

Aan de ontvanger niet-fiscale invordering kan gevraagd worden om zowel in het algemeen als voor dringende zaken in het bijzonder, onmiddellijk mee te delen wanneer hij een betaling voor een minnelijke schikking ontvangen heeft.

e. Reactie van het openbaar ministerie in geval van uitvoering van de minnelijke schikking

De aangestelden van de FOD Financiën stellen de procureur des Konings in kennis wanneer de betaling werd verricht. Daarom is het onontbeerlijk de referenties die op het overschrijvingsbewijs moeten vermeld worden, mee te delen (notitienummer of een referte die toelaat deze minnelijke schikking te identificeren).

De uitvoering van de lopende het opsporingsonderzoek voorgestelde minnelijke schikking doet de strafvordering vervallen.

Toutefois, une fois que l'action publique est engagée, la transaction (élargie) doit d'abord être homologuée par le juge, et l'action publique s'éteint après la dernière étape de la procédure, à savoir le paiement de la transaction prévue à l'article 216 bis, § 2, alinéa 5 proposée par le ministère public. À ce propos, il est également fait référence au cadre normatif (annexe I).

La transaction proposée à une personne physique ou morale bien déterminée se rapporte exclusivement à celle-ci et ne porte pas atteinte à l'action publique à l'égard des autres (co)inculpés, (co)suspects ou (co)prévenus.

Le parquet communique au Casier judiciaire central, la nature de l'infraction, le montant acquitté de la transaction au sens strict, ainsi que la date du paiement.

f. Réaction du ministère public en cas de refus ou de non-paiement de la somme proposée dans le cadre d'une transaction

Les propositions de paiement d'une somme d'argent doivent faire l'objet d'un suivi strict, afin qu'une réaction rapide puisse être déclenchée en cas de refus ou de non-paiement.

Si, après la proposition³⁷ d'une transaction, le montant déterminé n'est finalement pas versé et que le ministère public poursuit l'action publique, le magistrat de parquet se souviendra que, lorsqu'il avait préconisé la transaction, il avait estimé que le fait ne paraissait pas être de nature à devoir être puni d'un emprisonnement correctionnel principal de plus de deux ans ou d'une peine plus lourde, y compris la confiscation le cas échéant.

Eens de strafvordering is ingesteld dient de (verruimde) minnelijke schikking echter eerst door de rechter bekrachtigd te worden, en vervalt de strafvordering vervolgens na uitvoering van de laatste trap van de procedure van minnelijke schikking, namelijk de betaling van de minnelijke schikking voorzien in artikel 216 bis, §2, vijfde lid die het openbaar ministerie voorstelt. Er wordt ter zake verwezen naar de uiteenzetting in het normatief kader (bijlage I).

De minnelijke schikking, voorgesteld aan een welbepaald natuurlijk of rechtspersoon, heeft enkel op die persoon betrekking en laat de strafvordering onverlet ten overstaan van de overige (mede)verdachten, in verdenkinggestelden of beklaagden.

Het parket deelt aan het Centraal Strafregister, de aard van het misdrijf, het betaald bedrag van de minnelijke schikking sensu stricto, alsmede de datum van betaling mee.

f. Reactie van het openbaar ministerie in geval van weigering of niet-betaling van de in het kader van een minnelijke schikking voorgestelde som

De voorstellen tot betaling van een geldsom dienen strikt opgevolgd te worden opdat er in geval van weigering of niet-betaling een snelle reactie kan plaatsvinden.

Indien na een voorstel³⁷ tot minnelijke schikking het voorgestelde bedrag uiteindelijk niet betaald wordt en het openbaar ministerie de strafvordering verder zet, zal de parketmagistraat indachtig zijn dat hij bij het voorstellen van de minnelijke schikking meende dat het feit niet van aard leek te zijn dat het bestraft moest worden met een hoofdstraf van meer dan 2 jaar correctionele gevangenisstraf of een zwaardere straf desgevallend met inbegrip van de verbeurdverklaring.

³⁷ Cf. la discussion figurant à la rubrique IV B 3.

³⁷ Zie bespreking in rubriek IV B 3.

L'article 216bis, § 2, alinéa 13 détermine que « si la somme d'argent visée au § 1er, alinéa 1er, n'est pas payée ou est payée partiellement, le juge saisi pour se prononcer sur les faits reprochés au suspect, sur lesquels l'accord portait, peut tenir compte, lors de la fixation de la peine, de la partie déjà payée ». À ce propos, il est également fait référence au cadre normatif (annexe I). Pour ce qui concerne la possibilité de paiement préalable de la transaction pénale, il est renvoyé aux explications ci-après (B. 3. g).

2. Directives spécifiques concernant la procédure au stade de l'information

Les directives présentées au point IV.B.1 s'appliquent également à la procédure de la transaction au stade de l'information, sauf:

- au cas où certaines dispositions dérogatoires déjà mentionnées portent spécifiquement sur la transaction élargie;
- au cas où les directives mentionnées dans ce paragraphe y dérogent.

a. Notification de l'intention de proposer une transaction

Si une transaction semble opportune, le ministère public adresse au suspect un courrier joint en annexe IV, afin de l'informer de son intention de lui faire payer une somme d'argent en vue d'éteindre l'action publique. Une copie de ce document est jointe au présent dossier³⁸.

Le lieu, la date et la description des faits ainsi que le montant de la somme d'argent à payer y sont mentionnés et, si l'infraction a occasionné des frais d'analyse ou d'expertise, il est précisé que le montant de la transaction *sensu stricto* pourra être majoré des frais de justice quels qu'ils soient.

Artikel 216bis, § 2, dertiende lid bepaalt dat "indien de geldsom bedoeld in paragraaf 1, eerste lid, niet of slechts gedeeltelijk wordt betaald, de rechter die gevat wordt om uitspraak te doen over de aan verdachte ten laste gelegde feiten, waarop het akkoord betrekking had, bij de straftoemeting rekening kan houden met het reeds betaalde gedeelte". Er wordt verwezen naar de uiteenzetting in het normatief kader (bijlage I). Wat de mogelijkheid tot voorafbetaling van de minnelijke schikking betreft, wordt verwezen naar de verdere uiteenzetting (B.3.g).

2. Specifieke richtlijnen voor de procedure tijdens het opsporingsonderzoek

De richtlijnen die werden besproken in punt IV.B.1. zijn ook van toepassing op de procedure van de minnelijke schikking tijdens het vooronderzoek behoudens:

- bij sommige reeds vermelde afwijkende bepalingen werd geduid dat ze specifiek betrekking hebben op de verruimde minnelijke schikking
- de richtlijnen in deze paragraaf die hiervan afwijken.

a. Bekendmaken van het voornemen tot minnelijke schikking

Indien een minnelijke schikking aangewezen lijkt, richt het openbaar ministerie een schrijven, gevoegd in bijlage IV, tot de verdachte om hem te informeren over het voornemen hem een geldsom te laten betalen die leidt tot het verval van de strafvordering. Een afschrift van dit document wordt bij het dossier gevoegd³⁸.

De plaats, datum en omschrijving van de feiten en het bedrag van de te betalen geldsom worden vermeld en indien het misdrijf kosten van analyse of van een deskundigenonderzoek heeft veroorzaakt, wordt vermeld dat het bedrag van een minnelijke schikking *sensu stricto* met die van eender welke gerechtskosten kan worden verhoogd

³⁸ Voir la suspension de la prescription de l'action publique.

³⁸ Zie schorsing van de verjaring van de strafvordering.

Par ce courrier, le suspect est avisé qu'il a l'autorisation, ainsi que son avocat et sa compagnie d'assurances, de prendre connaissance et copie du dossier répressif³⁹. Pour cette raison, il importe que le parquet complète toujours le numéro de notice à l'annexe IV avant de l'envoyer à l'intéressé.

Le suspect reçoit un formulaire [annexe V] grâce auquel il peut démontrer qu'il a indemnisé le dommage, du moins à hauteur de la partie non contestée et qu'il reconnaît sa responsabilité civile.

Le magistrat de parquet peut inviter l'intéressé à abandonner, dans un délai qu'il fixe, les biens ou avantages patrimoniaux saisis [annexe VI)] ou, s'ils ne sont pas saisis, à les remettre à l'endroit qu'il fixe.

Si le suspect refuse d'abandonner ou de remettre ces biens ou avantages patrimoniaux, le ministère public ne peut pas poursuivre la procédure de la transaction.

Ces formulaires sont joints au courrier visé à l'annexe IV.

De verdachte wordt door middel van dit schrijven eveneens op de hoogte gebracht dat hijzelf alsook zijn raadsman en zijn verzekeringsmaatschappij toelating hebben tot inzage en afschrift in het strafdossier³⁹. Daarom moet steeds het notitienummer ingevuld worden door het parket in de bijlage IV alvorens deze toe te zenden aan de betrokkene.

De verdachte ontvangt een formulier (bijlage V) aan de hand waarvan hij kan aantonen dat hij de schade vergoed heeft, minstens ten belope van het niet betwiste gedeelte en zijn burgerlijke aansprakelijkheid erkent.

De parketmagistraat kan de betrokkene verzoeken binnen een door hem bepaalde termijn afstand te doen van de in beslag genomen goederen of vermogensvoordelen (bijlage VI), of indien de goederen of vermogensvoordelen niet in beslag genomen zijn, deze af te geven op de door hem bepaalde plaats.

Indien de verdachte de afstand of de afgifte van die goederen of vermogensvoordelen weigert, dan kan het openbaar ministerie de procedure van een minnelijke schikking niet verderzetten.

Deze formulieren worden bij het schrijven zoals bedoeld in bijlage IV gevoegd.

³⁹ L'article 216 bis, § 1er, 3° alinéa et § 2 3° alinéa disposent explicitement que le procureur du Roi, s'il estime que le présent paragraphe peut être appliqué, informe le suspect, la victime et leurs avocats, qu'ils peuvent prendre connaissance du dossier répressif, pour autant qu'ils n'aient pas encore pu le faire. Cette autorisation de consultation et de copie repose en ce qui concerne les infractions fiscales, sur l'article 211, § 1er, du Code des droits et taxes divers, l'article 289, § 1er, du Code des droits d'enregistrement, d'hypothèque et de greffe, l'article 93^{quaterdecies}, § 1er, du Code de la taxe sur la valeur ajoutée, l'article 210, § 1er, de la loi générale du 18 juillet 1977 sur les douanes et accises et l'article 327, § 1er, du Code des impôts sur les revenus de 1992, tels que modifiés par la loi du 14 janvier 2013.

³⁹ Artikel 216bis, § 1, derde lid en § 2 derde lid Sv. bepalen expliciet dat de procureur des Konings, indien hij van oordeel is dat toepassing kan gemaakt worden van deze paragraaf, de verdachte, het slachtoffer en hun advocaten in kennis stelt dat zij inzage in het strafdossier krijgen voor zover zij dat nog niet hadden. Deze toelating berust wat de fiscale misdrijven betreft, eveneens op de artikelen 211, § 1, van het Wetboek diverse rechten en taksen, 289, § 1, van het Wetboek van registratie- hypotheek- en griffierechten, 93^{quaterdecies}, § 1, van het Wetboek van de belasting over de toegevoegde waarde, 210, § 1, van de Algemene Wet inzake douane en accijnzen van 18 juli 1977 en 327, § 1, van het Wetboek van Inkomstenbelastingen 1992, zoals gewijzigd door de wet van 14 januari 2013.

b. Proposition de transaction

Dès que, le cas échéant, le ministère public obtient les formulaires de dédommagement ou d'abandon et de remise, la proposition de transaction est envoyée au suspect au moyen du formulaire joint en annexe VII à la présente circulaire. Une copie conforme est également ajoutée au dossier.

S'il n'existe aucune victime connue de l'infraction ou si toutes les victimes ont déjà été indemnisées par le suspect, le courrier figurant à l'annexe VII sera directement adressé à ce dernier.

Ces demandes (à savoir la notification de l'intention et la proposition de transaction) se font par pli ordinaire, et non plus par envoi recommandé.

c. Réaction du ministère public en cas de refus ou de non-paiement de la somme proposée dans le cadre d'une transaction au stade de l'information

En cas de refus ou de non-paiement de la proposition de transaction dans le délai imparti au stade de l'information, il est recommandé de citer l'intéressé à comparaître afin d'éviter de créer un sentiment d'impunité et de décrédibiliser l'action des autorités judiciaires. En cas d'absence de réaction du suspect à l'égard de la proposition de transaction, il peut être envisagé d'envoyer un rappel de paiement de la somme d'argent préconisée.

b. Voorstel tot minnelijke schikking

Zodra het openbaar ministerie, in voorkomend geval, de formulieren van schadevergoeding dan wel afstand en afgifte ontvangt, wordt het voorstel van een minnelijke schikking overgemaakt aan de verdachte door middel van een formulier gevoegd als bijlage VII bij de huidige omzendbrief. Een eensluitend afschrift wordt eveneens gevoegd bij het dossier.

Indien geen enkel gekend slachtoffer van het misdrijf bestaat of indien alle slachtoffers reeds vergoed werden door de verdachte, zal de in bijlage VII gevoegde brief dadelijk toegezonden worden aan de verdachte.

Deze verzoeken (zowel de bekendmaking van het voornemen als het voorstel tot een minnelijke schikking) worden verzonden per gewone brief.

c. Reactie van het openbaar ministerie in geval van weigering of niet-betaling van de in het kader van een minnelijke schikking voorgestelde som tijdens het opsporingsonderzoek

In geval van weigering of van niet-betaling van het voorstel tot minnelijke schikking binnen de gestelde termijn in een opsporingsonderzoek is het aan te raden om de betrokkene te dagvaarden om te voorkomen dat een gevoel van straffeloosheid ontstaat of dat er afbreuk wordt gedaan aan de geloofwaardigheid van het gerechtelijk optreden. Er kan overwogen worden om een herinnering tot betaling van de voorgestelde geldsom te verzenden wanneer de verdachte niet reageert op het voorstel tot minnelijke schikking.

En ajoutant au dossier une copie conforme de la proposition de transaction et la correspondance subséquente éventuelle, le ministère public sensibilise le juge au fait qu'en principe, l'intéressé doit, au minimum, être condamné au paiement d'une amende d'un montant équivalant au moins à la somme proposée dans le cadre de la transaction, et ce, en vue de ne pas nuire à la crédibilité de la procédure judiciaire.

Les éléments suivants peuvent cependant conduire le magistrat à ne pas poursuivre :

- des critères juridiques techniques :
 - le décès de l'intéressé,
 - la prescription de l'action publique.
- des critères d'opportunité :
 - l'ancienneté des faits ;
 - l'apparition de nouveaux éléments qui, s'ils avaient été connus plus tôt, auraient conduit à renoncer à la proposition de transaction.

3. Directives spécifiques concernant la procédure une fois l'action publique engagée

Les directives présentées au point IV.B.1 s'appliquent également à la procédure de la transaction une fois que l'action publique a été engagée, sauf dérogation découlant des prescriptions énoncées dans la présente section.

La possibilité pour le ministère public de proposer une transaction a été étendue à l'instruction judiciaire et à la procédure devant le juge du fond, pour autant qu'aucun jugement ou arrêt définitif n'ait été rendu au pénal.

Les infractions exclues par la présente circulaire ne peuvent jamais être jointes par réquisitions complémentaires dans des instructions judiciaires relatives à des faits pouvant entrer en ligne de compte pour une transaction. Elles doivent dès lors être poursuivies distinctement.

Door een eensluidend afschrift van het voorstel tot minnelijke schikking en de eventuele navolgende correspondentie bij het dossier te voegen, sensibiliseert het openbaar ministerie de rechter ertoe de betrokkene in beginsel ten minste tot een geldboete te veroordelen waarvan het bedrag hoger is dan of minimaal overeenstemt met de geldsom die in het raam van een minnelijke schikking werd voorgesteld en dit teneinde de geloofwaardigheid van de gerechtelijke procedure niet in het gedrang te brengen.

Volgende elementen kunnen er de magistraat evenwel toe brengen om niet te vervolgen:

- juridisch-technische criteria:
 - het overlijden van de betrokkene;
 - de verjaring van de strafvordering.
- opportuniteitscriteria
 - de tijd verstreken sinds de feiten;
 - het opduiken van nieuwe elementen die, indien ze eerder gekend zouden geweest zijn, van aard zouden zijn om af te zien van een minnelijke schikking;

3. Specifieke richtlijnen voor de procedure eens de strafvordering is ingesteld

De richtlijnen die werden besproken in punt IV.B.1. zijn ook van toepassing op de procedure van de minnelijke schikking eens de strafvordering werd ingesteld tenzij de richtlijnen in deze paragraaf hiervan afwijken.

De mogelijkheid voor het openbaar ministerie om een minnelijke schikking voor te stellen werd uitgebreid tot het gerechtelijk onderzoek en tot de procedure voor de feitenrechter voor zover er nog geen eindvonnis of eindarrest is gewezen in strafzaken.

De in de huidige omzendbrief uitgesloten misdrijven mogen nooit het voorwerp uitmaken van een uitbreidende vordering in gerechtelijke onderzoeken inzake misdrijven waarvoor een minnelijke schikking wel mogelijk is. Zij dienen het voorwerp uit te maken van een afzonderlijke vervolging.

a. Motif d'opportunité invoqué par le ministère public concernant la transaction

Dès qu'il envisage de proposer une transaction et spécialement lorsque des pièces confidentielles doivent pouvoir être consignées dans une farde distincte, le ministère public crée un sous-dossier intitulé « farde de parquet transaction », qui est conservé dans la farde de réserve, en exécution de l'article 216*bis*, § 2 du Code d'instruction criminelle. Dans cette farde distincte, toutes les pièces doivent être classées dans ce sous-dossier, tout comme les informations concernant les modalités de l'élaboration (ou non) de la proposition et de l'accord.

Le recours à la transaction semble particulièrement justifié à ce stade de la procédure pénale lorsque :

- il s'avère que l'exercice de l'action publique pourrait être mis à mal par la prescription imminente ou le dépassement du délai raisonnable ;
- le recouvrement effectif des peines pécuniaires après le jugement semble problématique.

En l'espèce également, l'initiative est prise de préférence par le ministère public, qui a ainsi l'occasion de mener une politique criminelle active au moyen de ce mode de règlement élargi.

Dans la pratique, elle émane aussi du suspect, de l'inculpé ou du prévenu, qui doit être disposé à réparer les dommages. Le cas échéant, le ministère public demande le dossier soit au juge d'instruction, soit à la juridiction d'instruction ou au juge du fond. Dans ce cas le ministère public fait référence à l'article 216*bis* du Code d'instruction criminelle.

Si cela se produit au cours de l'instruction judiciaire, le juge d'instruction peut donner un avis sur l'état d'avancement de celle-ci. Sa réponse est classée dans la « farde de parquet transaction ».

a. Opportunitésoverweging door het openbaar ministerie omtrent de minnelijke schikking

Het openbaar ministerie maakt steeds een onderkapt "parketfarde minnelijke schikking" aan, die steeds in de reservefarde blijft, ter uitvoering van artikel 216*bis* Wetboek van strafvordering § 2 zodra hij overweegt een verruimde minnelijke schikking voor te stellen, meer bepaald zodra vertrouwelijke stukken in een afzonderlijke farde moeten ondergebracht kunnen worden. In die afzonderlijke farde zullen alle stukken gerangschikt worden en worden meldingen genoteerd met betrekking tot de modaliteiten van het al dan niet tot stand komen van het voorstel en het akkoord.

Een toepassing van de minnelijke schikking in deze fase van de strafrechtspleging lijkt bijkomend verantwoord wanneer:

- blijkt dat de uitoefening van de strafvordering gevaar zou kunnen lopen door de nakende verjaring of het overschrijden van de redelijke termijn;
- de werkelijke invordering van de geldstraffen na vonnis problematisch lijkt.

Ook hier gaat het initiatief bij voorkeur uit van het openbaar ministerie dat op die manier de mogelijkheid krijgt om met deze verruimde afhandelingswijze een actief strafrechtelijk beleid te voeren.

In de praktijk kan dit initiatief ook uitgaan van de verdachte, in verdenking gestelde of beklaagde, die bereid moet zijn om de schade te regelen. In voorkomend geval vraagt het openbaar ministerie het dossier op hetzij bij de onderzoeksrechter hetzij bij het onderzoeksgerecht of de feitenrechter. In dat geval verwijst het openbaar ministerie naar artikel 216*bis* Wetboek van strafvordering.

Wanneer dit gebeurt tijdens het gerechtelijk onderzoek kan de onderzoeksrechter een advies over de stand van het onderzoek geven. Het antwoord van de onderzoeksrechter wordt gerangschikt in de 'parketfarde minnelijke schikking'.

Quand le magistrat en charge du dossier envisage de proposer une transaction, il soumet la proposition au magistrat de référence du parquet et le procureur général est régulièrement informé des étapes de la procédure.

Sous réserve d'une réaction du procureur général dans le mois suivant le rapport, la négociation de la transaction peut être engagée. Le procureur général marquera son accord sur le montant de la transaction.

b. Aspects afférents à la notification de l'intention de proposer une transaction

- i. Indemnisation du dommage reconnaissance de la responsabilité civile et négociations entre l'auteur et la victime en vue de parvenir à un accord sur la partie non contestée du dommage

La loi permet à la victime, une fois l'action publique engagée, d'être partie prenante dans la négociation et dans l'accord portant sur l'évaluation du dommage et son règlement dans le cadre de la procédure de transaction.

Au cours de la première concertation formelle réunissant le suspect, l'inculpé ou le prévenu, la victime et les avocats respectifs, le magistrat du ministère public informe de son intention de proposer une transaction.

Wanneer de behandelende magistraat overweegt om een minnelijke schikking voor te stellen, legt hij het voorstel voor aan de referentiemagistraat van het parket en wordt de procureur-generaal stipt op de hoogte gehouden van de procedurele stappen.

Onder voorbehoud van reactie van de procureur-generaal binnen de maand na het verslag mogen de onderhandelingen over de minnelijke schikking opgestart worden. De procureur-generaal zal zijn akkoord geven met betrekking tot het bedrag van de minnelijke schikking.

b. Zaken die met de bekendmaking van het voornemen tot minnelijke schikking gepaard gaan

- i. Vergoeding van schade en erkenning van burgerlijke aansprakelijkheid en de onderhandelingen tussen dader en slachtoffer om tot een akkoord te komen over het niet-betwiste gedeelte van de schade

De wet laat toe, eens de strafvordering werd ingesteld, dat het slachtoffer tussenkomt bij het overleg en het navolgend akkoord over de omvang van de schade en de regeling ervan in de procedure van de minnelijke schikking.

In het eerste formeel overleg met verdachte, in verdenking gestelde of beklaagde en het slachtoffer en de respectieve advocaten licht de magistraat van het openbaar ministerie zijn voornemen om een minnelijke schikking voor te stellen toe.

L'article 216bis, § 2, alinéa 4 du CIC stipule que le procureur du Roi fixe le jour, l'heure et le lieu de la convocation du suspect, de l'inculpé ou du prévenu et de la victime et de leurs avocats, il explique son intention et il indique les faits, décrits dans le temps et dans l'espace, auxquels le paiement de la somme d'argent se rapportera. Il note tout ceci dans un procès-verbal compte tenu des conséquences procédurales qui en découlent⁴⁰.

Il est fortement recommandé, lors de cet échange, que le magistrat du ministère public soit assisté par un autre membre de son office ou par un juriste de parquet.

Le magistrat fixe le délai dans lequel les intéressés peuvent conclure un accord relatif à l'importance et à l'indemnisation du dommage. À cet égard, le ministère public fera preuve de souplesse et de réalisme. Les négociations menées entre les victimes et les suspects au sens large en vue de parvenir à un accord peuvent prendre le temps nécessaire. Si les raisons le justifient, le magistrat du ministère public peut dès lors prolonger l'échéance.

En cas d'accord, le magistrat acte celui-ci dans un procès-verbal, joint en annexe VIII, qui reprend aussi de préférence la description, dans le temps et dans l'espace, des faits qui ont donné lieu à l'arrangement en question.

Bien que le magistrat de parquet ne joue pas un rôle actif dans la fixation des modalités de l'accord, il est cependant essentiel :

- qu'il acte dans un procès-verbal l'accord constaté ;
- qu'il dispose d'une copie de l'accord conclu entre le suspect et la partie préjudiciée⁴¹ et au moins de la confirmation que la victime a été indemnisée⁴².

Artikel 216bis, § 2, vierde lid Sv. stelt dat de procureur des Konings dag, uur en plaats van de oproeping van de verdachte, de in verdenkinggestelde of de beklaagde en het slachtoffer en hun advocaten bepaalt, hij zijn voornemen toelicht en bovendien bepaalt op welke feiten omschreven in tijd en ruimte de betaling van de geldsom betrekking zal hebben. De procureur des Konings neemt dit alles op in een proces-verbaal gelet op de procedurele gevolgen die er uit voortvloeien⁴⁰.

Bij dit onderhoud wordt het sterk aanbevolen dat de magistraat van het openbaar ministerie zich laat bijstaan door een ander lid van zijn ambt of door een parketjurist.

De magistraat bepaalt een uiterste datum binnen dewelke de betrokkenen tot een akkoord kunnen komen in verband met de omvang en vergoeding van de schade. Het openbaar ministerie zal de termijnen soepel en realistisch benaderen. Onderhandelingen tussen de slachtoffers en de verdachten *sensu lato* met het oog op een akkoord kunnen de nodige tijd in beslag nemen. In geval van gegronde redenen kan de magistraat van het openbaar ministerie de termijn verlengen.

Wanneer de partijen tot een akkoord zijn gekomen, acteert de magistraat dit in een proces-verbaal, gevoegd als bijlage VIII, waarin best ook de omschrijving van de feiten in tijd en in ruimte opnieuw wordt opgenomen die tot het voormelde akkoord hebben geleid.

De parketmagistraat speelt weliswaar geen actieve rol bij de bepaling van de modaliteiten van het akkoord, maar het is wel noodzakelijk dat:

- hij in een proces-verbaal vaststelt dat er een akkoord is;
- hij beschikt over een kopie van het tussen de verdachte en de benadeelde afgesloten akkoord⁴¹; en minstens de bevestiging dat het slachtoffer vergoed werd.⁴²

⁴⁰ Zie onder meer de schorsing van de verjaring.

⁴⁰ Voir entre autres la suspension de la prescription.

⁴¹ Doc. parl., Sénat, session 2010-2011, 5-869/4, p. 23.

⁴¹ Parlementaire stukken Senaat, DOC 5, 869-4, 23.

Dans le cadre de l'homologation de la transaction par un juge (voir plus loin), l'exposé des motifs indique ce qui suit : « *Le prévenu et la victime doivent parvenir à un accord en lien avec l'ampleur des dégâts et le règlement relatif aux dommages et intérêts. Bien qu'il ne s'agisse effectivement pas de la fraction non contestée du dommage, il convient tout de même de partir du principe que celle-ci, étant donné l'intervention de la victime en la matière, ne sera pas fixée à la légère. Le juge y veillera également* ».

Lorsqu'aucun accord ne peut être atteint, aucun document ou aucune communication échangé(e) pendant la concertation ne peut être utilisé(e) contre le suspect, l'inculpé ou le prévenu, ni servir de preuve, et ce, quelle que soit la procédure. L'action publique reprend alors son cours sans que le ministère public ne fasse un quelconque usage de ces données, qui sont consignées dans la « farde de parquet transaction » distincte susévoquée.

Par conséquent, celle-ci ne sera pas jointe au dossier répressif. La loi a inséré ces garanties pour protéger l'utilisation des documents rédigés et des communications effectuées pendant les négociations. Cet aspect est commenté plus loin.

ii. Consultation du dossier répressif et autorisation d'en prendre copie

Si le ministère public souhaite lancer la procédure de transaction, il doit accorder l'autorisation de consulter le dossier répressif (et non la « farde de parquet transaction »)⁴³. Il s'agit d'une obligation imposée par la loi elle-même.

In het raam van de bekrachtiging van de minnelijke schikking door een rechter (zie verder) stelt de memorie van toelichting: “*De beklaagde en het slachtoffer moeten tot een akkoord komen in verband met de omvang van de schade en de regeling van de schadevergoeding. Hoewel het dus inderdaad het niet betwiste gedeelte van de schade betreft, moet er toch vanuit worden gegaan dat de bepaling ervan, gelet op de inspraak van het slachtoffer ter zake, op een niet lichtzinnige wijze zal worden bepaald. Ook de rechter zal hier over waken*”.

Indien geen akkoord kan worden bereikt, kan geen enkel document of mededeling uitgewisseld tijdens het overleg, tegen de verdachte, in verdenking gestelde of beklaagde worden aangewend in gelijk welke procedure, noch dienen als bewijs. De strafvordering wordt dan verder gezet zonder dat het openbaar ministerie enig gebruik maakt van deze gegevens, die gerangschikt blijven in de eerder vermelde afzonderlijke “parketfarde minnelijke schikking”.

De afzonderlijke parketfarde zal in dat geval niet worden gevoegd bij het strafdossier. De wet heeft garanties ingevoegd teneinde het gebruik van de stukken die worden opgemaakt en de mededelingen die worden gedaan tijdens de onderhandeling te beschermen. Dit wordt verder besproken.

ii. Inzage in het strafdossier en machtiging tot kopiename

Indien het openbaar ministerie deze procedure van minnelijke schikking wenst op te starten, dient toelating gegeven te worden tot inzage van het strafdossier (en dus niet van de “parketfarde minnelijke schikking”)⁴³. Dit is een verplichting uit hoofde van de wet zelf.

⁴² R. Verstraeten précise que le magistrat de parquet ne dispose d'aucun pouvoir décisionnel en la matière. Néanmoins, il peut interrompre à tout moment la concertation menée en vue d'une transaction. Dans ce cas, il tiendra certainement compte de l'attitude du suspect à l'égard de la victime (Formation continue, Gandavis, Actualia strafprocesrecht “De verruimde minnelijke schikking: een gewenst maar delicaat product”, 11 octobre 2012).

⁴² R. Verstraeten verduidelijkt dat de parketmagistraat geen enkele beslissingsbevoegdheid ter zake heeft. Hij kan echter wel op elk ogenblik het opgezette overleg in functie van een minnelijke schikking afbreken, waarbij hij ongetwijfeld rekening kan houden met de houding van de verdachte ten opzichte van het slachtoffer. (Permanente Vorming, Gandavis, Actualia strafprocesrecht “De verruimde minnelijke schikking: een gewenst maar delicaat product” 11.10.2012).

⁴³ Il se peut que l'administration fiscale ait déjà obtenu le droit de consultation et/ou de copie (cf. communication des indices de fraude au ministre des Finances, article 2 de la loi du 28 avril 1999 et article 327, § 1er, alinéa 2, du Code des impôts sur les revenus 1992, ainsi que les dispositions analogues prescrites dans les autres codes fiscaux, modifiés par la loi du 14 janvier 2013 portant des dispositions fiscales et autres en matière de justice).

Quand le dossier est à l'instruction, le ministère public tient compte de ce droit de consultation au moment où il envisage de proposer ou non une transaction à ce stade⁴⁴.

Wanneer de zaak het voorwerp uitmaakt van een gerechtelijk onderzoek zal het openbaar ministerie met dat inzagerecht rekening houden bij de overweging om al dan niet een minnelijke schikking in dat stadium voor te stellen⁴⁴.

iii. Description des faits dans le temps et dans l'espace

Il est recommandé de décrire les faits dans le temps et dans l'espace de la même manière que dans une réquisition finale. Dès que le tribunal ou la chambre des mises en accusation de la cour d'appel est saisi(e) des faits, il convient d'indiquer la qualification complète des infractions dans la proposition de transaction.

En effet, la loi détermine que le procureur du Roi précise, dans l'espace et dans le temps, les faits pour lesquels il propose le paiement, et ce tant pour la transaction proposée pendant l'information judiciaire que pour celle proposée dès l'engagement de l'action publique. On attire tout particulièrement l'attention sur cette disposition dans le cadre d'affaires fiscales et sociales. À ce propos, il est fait référence au cadre normatif (annexe I).

Par conséquent, une transaction ne peut être envisagée *de facto* que si l'instruction est presque terminée. Le magistrat de parquet doit en effet pouvoir se forger une image précise des préventions concrètes qui découlent de l'instruction et pour lesquelles il a l'intention de préconiser une transaction.

iii. Omschrijving van de feiten in tijd en ruimte

Het is aangewezen om de feiten te omschrijven in tijd en ruimte zoals dat in een eindvordering geschiedt. Eens de misdrijven die het voorwerp uitmaken van de voorgestelde minnelijke schikking bij de rechtbank of de kamer van inbeschuldigingstelling van het hof van beroep aanhangig zijn, dienen de volledige kwalificaties uiteraard te worden opgenomen in het voorstel tot minnelijke schikking.

De wet bepaalt immers, zowel wat de minnelijke schikking betreft die wordt voorgesteld tijdens het opsporingsonderzoek als deze die wordt voorgesteld nadat de strafvordering is ingesteld, dat de procureur des Konings de precieze feiten omschreven in tijd en ruimte bepaalt waarvoor hij de betaling voorstelt. In fiscale en sociale zaken wordt dit nogmaals expliciet onderstreept. Er wordt ter zake verwezen naar het normatief kader (bijlage I).

Dit brengt *de facto* met zich mee dat een minnelijke schikking pas kan worden voorgesteld als het onderzoek nagenoeg volledig is gevoerd. De parketmagistraat dient zich immers een volledig beeld te kunnen vormen van de concrete tenlasteleggingen die uit het onderzoek voortvloeien en waarvoor hij het voornemen heeft een minnelijke schikking voor te stellen.

⁴³ Het kan voorkomen dat de fiscus reeds inzage en/of kopie bekomen heeft (zie kennisgeving van indicieën van ontduiking aan de Minister van Financiën, artikel 2 van de wet van 28 april 1999 en artikel 327, §1 lid 2 Wetboek van de inkomstenbelasting 1992) en de analoge bepalingen in de andere fiscale wetboeken, gewijzigd door de wet van 14 januari 2013 houdende fiscale en andere bepalingen betreffende justitie).

⁴⁴ *Doc. parl.*, Sénat, session 2010-2011, 5-893/3, p. 12.

⁴⁴ *Parl. St.* Senaat DOC 5 – 893/3,12.

c. Proposition de transaction

Les communications faites par le magistrat du parquet en vertu des dispositions de l'article 216*bis*, § 2, alinéa 4 (description des faits dans le temps et dans l'espace) et alinéa 5 (délai dans lequel le suspect au sens large doit éventuellement abandonner ou remettre les biens ou avantages patrimoniaux saisis, si l'abandon ou la remise n'ont pas encore été effectués, et dans lequel il doit payer la somme d'argent), sont reprises dans la proposition de transaction, jointe en annexe X. Cette dernière est signée par lui et envoyée en copie aux différentes parties impliquées dans la procédure de la transaction.

À l'instar de la notification initiale de l'intention d'appliquer la procédure de la transaction, la proposition finale de transaction est jointe au dossier répressif puisque le tribunal doit en tenir compte si la transaction n'est pas exécutée, que les biens ou avantages patrimoniaux ne sont pas abandonnés ou remis ou que la somme d'argent n'est pas payée.

En effet, la loi détermine que la prescription de l'action publique est suspendue dès la proposition du procureur du Roi ou dès la demande d'une des parties et que **la suspension court** soit jusqu'à la décision de non-homologation de l'accord, soit jusqu'à la décision du procureur du Roi de ne pas appliquer cette disposition, soit jusqu'au constat de la non mise en œuvre ou de la mise en œuvre tardive de la transaction. À ce propos, il est aussi fait référence à la problématique de la non-exécution de la transaction après homologation par le juge explicitée plus loin et dans le cadre normatif (annexe I).

d. Homologation de la transaction proposée par le jugec. Voorstel tot minnelijke schikking

De mededelingen die door de parketmagistraat worden gedaan in het kader van artikel 216*bis* § 2, lid 4 (omschrijving van de feiten in tijd en ruimte) en lid 5 (termijn binnen dewelke de verdachte *sensu lato* eventueel afstand of afgifte van de goederen of vermogensvoordelen, indien die nog niet is geschied, moet doen en de geldsom dient te betalen), worden opgenomen in het voorstel tot minnelijke schikking, gevoegd als bijlage X. Dat wordt door hem ondertekend en in kopie aan de diverse betrokkenen bij de procedure van minnelijke schikking overgemaakt.

Net zoals de aanvankelijke kennisgeving van het voornemen de procedure van minnelijke schikking toe te passen, wordt het eigenlijke voorstel van minnelijke schikking aan het strafdossier zelf toegevoegd.

De rechtbank dient er rekening mee te houden als de minnelijke schikking niet uitgevoerd wordt, de goederen of vermogensvoordelen niet afgestaan of afgegeven worden of de geldsom niet betaald wordt. De wet bepaalt immers dat de verjaring van de strafvordering **wordt geschorst** vanaf het voorstel van de procureur des Konings of vanaf de vraag van een van de partijen, en dat de schorsing loopt hetzij tot de beslissing van niet-bekrachtiging van het akkoord, hetzij tot de beslissing van de procureur des Konings om geen toepassing te maken van deze bepaling, hetzij tot de vaststelling dat de minnelijke schikking niet of niet tijdig is uitgevoerd. Er wordt ook verwezen naar de problematiek van de niet uitvoering van de minnelijke schikking na bekrachtiging door de rechter die verder aan bod komt en naar het normatief kader (bijlage I).

d. Bekrachtiging van de voorgestelde minnelijke schikking door de rechter

À la suite de l'arrêt n° 83/2016 de la Cour constitutionnelle, la loi du 18 mars 2018 modifiant diverses dispositions du droit pénal, de la procédure pénale et du droit judiciaire prévoit un contrôle juridictionnel sur la transaction proposée après l'engagement de l'action publique. (Voir art. 216 bis, 2° § , alinéa 8)

Sur réquisitions motivées du procureur du Roi et après avoir vérifié s'il est satisfait aux conditions d'application légales de l'article 216bis, § 1er, alinéa 1er du CIC, si la victime et l'administration fiscale ou sociale ont été indemnisées conformément à l'article 216bis, §§ 4 et 6, alinéa 2, si le suspect a accepté la transaction proposée de manière libre et éclairée et si la transaction proposée par le procureur du Roi est proportionnée à la gravité des faits et à la personnalité du suspect, le juge compétent statue sur la légalité de la transaction proposée et l'homologue même si l'opportunité de cette transaction n'est pas remise en cause.

En outre, la loi indique que, pendant l'instruction et lors du règlement de la procédure, la juridiction d'instruction apprécie la proportionnalité de la transaction proposée dans le cadre de l'appréciation des charges. Ce point est explicité dans le cadre normatif (annexe I).

Par conséquent, la chronologie de la procédure de transaction est modifiée.

Une fois toutes les étapes précédentes de la procédure de transaction terminées (notification de l'intention / phase de médiation entre le suspect et la victime / indemnisation de la victime en tenant compte des prescriptions particulières propres aux infractions fiscales et sociales), le procureur du Roi doit soumettre l'affaire, à savoir le projet de transaction, par réquisitions motivées au juge en vue de son homologation. Cette réquisition doit contenir les éléments ci-dessous afin de répondre aux exigences légales :

Gevolg gevend aan het arrest nr. 83/2016 van het Grondwettelijk Hof heeft de wet van 18 maart 2018, houdende wijziging van diverse bepalingen van het strafrecht, de strafvordering en het gerechtelijk recht, een daadwerkelijke rechterlijke controle ingevoegd op de minnelijke schikking die wordt voorgesteld nadat de strafvordering is ingesteld (zie art. 216 bis, § 2, 8° lid Sv).

Op een met redenen omklede vordering van de procureur des Konings en na te hebben nagegaan of voldaan is aan de wettelijke toepassingsvoorwaarden van art. 216bis, § 1 eerste lid Sv., of het slachtoffer en de fiscale of sociale administratie werden vergoed overeenkomstig art. 216bis §§ 4 en 6, tweede lid, of de verdachte de voorgestelde minnelijke schikking uit vrije wil en weloverwogen heeft aanvaard en of de door de procureur des Konings voorgestelde minnelijke schikking proportioneel is met de ernst van de feiten en de persoonlijkheid van de verdachte, oordeelt de bevoegde rechter over de wettigheid van de voorgestelde minnelijke schikking en bekrachtigt deze. De opportuniteit van de minnelijke schikking staat niet ter discussie.

De wet stelt verder dat tijdens het gerechtelijk onderzoek en bij de regeling van de rechtspleging het onderzoeksgerecht de proportionaliteit van de voorgestelde minnelijke schikking beoordeelt binnen de beoordeling van de bezwaren. Dit wordt verder toegelicht in het normatief kader (bijlage I).

De chronologie van de procedure van minnelijke schikking wordt bijgevolg gewijzigd.

Eens alle voorgaande stappen van de procedure van minnelijke schikking afgewerkt zijn (kennisgeving voornemen / fase bemiddeling verdachte – slachtoffer / vergoeding slachtoffer met specifieke regeling inzake fiscale en sociale misdrijven) moet de procureur des Konings de zaak – het voorstel minnelijke schikking waarover akkoord werd bereikt – ter bekrachtiging voorleggen aan de rechter met een met reden omklede vordering. Die vordering dient volgende elementen te bevatten teneinde aan de wettelijke vereisten te voldoen:

- le contrôle des conditions légales de l'article 216*bis*, § 1er, alinéa premier, à savoir :
 - o **que le fait ne paraisse pas être de nature** à devoir être puni d'un emprisonnement correctionnel principal de plus de deux ans ou d'une peine plus lourde, y compris la confiscation le cas échéant ;
 - o que le fait ne porte pas une atteinte grave à l'intégrité physique ;
- que la victime et l'administration fiscale ou sociale ont été indemnisées conformément à l'article 216*bis*, paragraphes 4 et 6, deuxième alinéa du CIC et moyennant l'accord de l'administration fiscale ou sociale ;
- que le suspect / l'inculpé / le prévenu a accepté la transaction proposée de manière libre et éclairée ;
- que la transaction proposée par le procureur du Roi est proportionnée⁴⁵ à la gravité des faits et à la personnalité du suspect.
- De toetsing aan de wettelijke voorwaarden van art. 216*bis*, § 1, eerste lid, namelijk:
 - o dat het feit **niet van aard schijnt zijn** dat het gestraft moet worden met een hoofdstraf van meer dan twee jaar correctionele gevangenisstraf of een zwaardere straf, desgevallend met inbegrip van de verbeurdverklaring;
 - o dat het feit geen zware aantasting inhoudt van de lichamelijke integriteit;
- Dat het slachtoffer en de fiscale of sociale administratie werden vergoed overeenkomstig art. 216*bis* §§ 4 en 6, tweede lid Sv. en de fiscale of de sociale administratie heeft ingestemd met de minnelijke schikking;
- Dat de verdachte / in verdenkinggestelde / beklaagde de voorgestelde minnelijke schikking uit vrije wil en weloverwogen heeft aanvaard;
- Dat de minnelijke schikking proportioneel⁴⁵ is met de ernst van de feiten en de persoonlijkheid van de verdachte.

⁴⁵ DOC 54 2753/005, Rapport de la première lecture ; p. 39 ; interventions du ministre de la Justice : « En ce qui concerne les directives ministérielles et le jugement d'opportunité effectué par le juge, le ministre souligne que la directive ministérielle relative à l'application de la transaction élargie (la COL 6/2012, sur laquelle portait le rapport d'évaluation du Collège des procureurs généraux et du service de la Politique criminelle) peut être consultée par le public sur le site internet du ministère public. De plus, l'appréciation de l'opportunité des poursuites pénales appartient exclusivement au ministère public. L'élargissement de la compétence de contrôle du juge semble contraire à la séparation constitutionnelle des pouvoirs ; voir ci-après : DOC 54 2753/005, Rapport de la première lecture ; p. 21 ; interventions de Stefaan Van Hecke : « La Cour n'indique certes pas que le juge formule un jugement d'opportunité mais bien qu'il ne peut homologuer la transaction qu'à la condition d'en avoir examiné la proportionnalité (l'équilibre entre l'accord proposé et la gravité de l'infraction) ».

⁴⁵ DOC 2753/005; Verslag van de eerste lezing, p. 39; tussenkomst van de minister van Justitie: "Wat de ministeriële richtlijnen en opportuniteitsbeoordeling door de rechter betreft, wijst de minister erop dat de ministeriële richtlijn inzake de toepassing van de verruimde minnelijke schikking (de zogenaamde COL 6/2012 waarop het evaluatierapport van het College van procureurs-generaal en de Dienst voor het Strafrechtelijk beleid betrekking had) publiek raadpleegbaar is op de website van het openbaar ministerie. Daarnaast komt de beoordeling van de opportuniteit van de strafvervolgung exclusief toe aan het openbaar ministerie. De uitbreiding van de toetsingsbevoegdheid van de rechter lijkt strijdig met de grondwettelijk verankerde scheiding der machten"; zie verder: DOC 54 2753/005, Verslag van de eerste lezing; p. 21: tussenkomst van Stefaan Van Hecke: "Het Hof heeft weliswaar niet gesteld dat de rechter een opportuniteitsoordeel of toets heeft maar hij pas tot bekrachtiging kan overgaan wanneer hij de proportionaliteit (evenwicht tussen de voorgestelde regeling en de zwaarte van het misdrijf) heeft nagegaan."

Les réquisitions feront l'objet d'une motivation écrite plus précise pour des raisons de transparence, au moins dans les cas suivants⁴⁶ :

- si elle doit être présentée à la juridiction d'instruction (chambre du conseil - chambre des mises en accusation) ;
- s'il s'agit d'une affaire délicate ;

En vue de permettre au juge compétent de rendre un jugement, le magistrat du ministère public joint à ses réquisitions, en plus du dossier répressif, les documents suivants :

- la notification initiale de l'intention d'appliquer la procédure de la transaction et la proposition finale de transaction prévue à l'article 216 bis, § 2, alinéa 5 Cic;
- son procès-verbal de constatation de l'accord des parties accompagné de la proposition de transaction ;
- la preuve qu'il a été satisfait aux conditions fixées à l'article 216bis, § 6, alinéa 4, accompagnée des pièces justificatives nécessaires⁴⁷ ;
- concernant les infractions fiscales ou sociales : la preuve qu'il a été satisfait aux conditions fixées à l'article 216bis, § 6, alinéa 2, accompagnée des pièces justificatives nécessaires.

De vordering zal om redenen van transparantie het voorwerp uitmaken van een nauwkeuriger geschreven redengeving, minstens in de volgende gevallen⁴⁶:

- Ingeval ze aan het onderzoeksgerecht (raadkamer – kamer van inbeschuldigingstelling) moet worden voorgelegd;
- Ingeval het om een delicate zaak gaat;

Om de bevoegde rechter toe te laten een oordeel te vellen, voegt de magistraat van het openbaar ministerie bij zijn vordering, benevens het strafdossier, de volgende documenten:

- De aanvankelijke kennisgeving van het voornemen de procedure van minnelijke schikking toe te passen, en het eigenlijke voorstel van minnelijke schikking voorzien in artikel 216 bis, § 2, vijfde lid Sv;
- Zijn proces-verbaal van vaststelling van het akkoord van de partijen met het voorstel van de minnelijke schikking;
- Het bewijs dat voldaan werd aan de voorwaarden van art. 216bis, § 4 Sv. vergezeld van de nodige stavingsstukken;⁴⁷
- Betreffende fiscale of sociale misdrijven: het bewijs dat voldaan werd aan de voorwaarden van art. 216bis § 6, lid 2 vergezeld van de nodige stavingsstukken.

⁴⁶ DOC 54 2753/005, Rapport de la première lecture ; p. 39 ; interventions du ministre de la Justice : en ce qui concerne la motivation écrite, le ministre considère que le caractère oral de la motivation durant la phase de la juridiction de jugement doit rester possible, car les juges sont en effet habitués à ce que la réquisition du ministère public ait lieu oralement.

⁴⁶ DOC 2753/005; Verslag van de eerste lezing, p. 39; tussenkomst van de minister van Justitie: de minister was daarentegen van oordeel dat het mondelinge karakter van de motivering in de fase van het vonnisgerecht mogelijk moet blijven omdat de rechters er aan gewend zijn dat het openbaar ministerie mondeling vordert.

⁴⁷ Article 216bis, § 2, alinéa 8 : « Conformément au paragraphe 1er, l'action publique s'éteint dans le chef de l'auteur qui aura accepté et observé la transaction proposée par le procureur du Roi. » Cf. également l'article 216bis, § 1er, alinéa 7 : « Les paiements, abandon et remise effectués dans le délai indiqué éteignent l'action publique ».

⁴⁷ Artikel 216bis §2, achtste lid; "In overeenstemming met paragraaf 1 vervalt de strafvordering tegen de dader die de door de procureur des Konings voorgestelde minnelijke schikking heeft aanvaard en nageleefd." Zie tevens artikel 216bis §1, zevende lid: "Betaling, afstand en afgifte doen de strafvordering vervallen mits zij binnen de bepaalde termijn geschieden".

Si la transaction est homologuée, il ne reste plus que la dernière étape de la procédure, à savoir le paiement de la transaction prévue à l'article 216 bis, § 2, alinéa 5 proposée par le ministère public. Cette étape est conforme au contenu des réquisitions motivées, accompagnées du dossier et des documents de la procédure que le ministère public doit présenter au juge en vue de son homologation.

Le juge à qui la transaction est soumise ne peut qu'accepter ou refuser son homologation. Il ne peut pas la modifier.

e. Non-homologation d'une transaction proposée – recours

Si l'accord n'est pas homologué, le dossier est mis à la disposition du procureur du Roi. Dans ce cas, le juge, à qui l'accord est présenté en vue de son homologation, ne peut pas poursuivre l'examen du fond de l'affaire. Toutefois, après une décision de non-homologation, le procureur du Roi pourrait adapter la transaction proposée et à nouveau la proposer au même juge⁴⁸

La loi n'exclut pas la possibilité d'interjeter appel contre un refus d'homologation⁴⁹. En ce qui concerne le remboursement d'une transaction payée anticipativement voir plus loin au point g.

f. Sort et utilisation des documents et communications en cas de non-homologation de la transaction

Ingeval de minnelijke schikking wordt bekrachtigd volgt nog enkel de laatste trap van de procedure, namelijk de betaling van de minnelijke schikking voorzien in artikel 216 bis, § 2, vijfde lid die het openbaar ministerie voorstelt. Dit sluit aan bij de inhoud van de met redenen omklede vordering die het openbaar ministerie aan de rechter ter bekrachtiging moet voorleggen samen met het dossier en de stukken die de vordering staven.

De rechter aan dewelke de minnelijke schikking wordt voorgelegd vermag enkel deze te bekrachtigen of de bekrachtiging te weigeren. Hij kan ze niet wijzigen.

e. Niet bekrachtiging van de voorgestelde minnelijke schikking, rechtsmiddel

Indien het akkoord niet wordt bekrachtigd, wordt het dossier ter beschikking gesteld van de procureur des Konings. In dat geval kan de rechter, waaraan het akkoord ter bekrachtiging is voorgelegd, het onderzoek van de grond niet verderzetten. De procureur des Konings zou evenwel na een beslissing van niet bekrachtiging de voorgestelde minnelijke schikking kunnen aanpassen en opnieuw voorleggen aan dezelfde rechter⁴⁸.

De wet sluit de mogelijkheid om hoger beroep in te stellen tegen een weigering van bekrachtiging niet uit.⁴⁹

Wat betreft de terugbetaling van een reeds vooraf betaalde minnelijke schikking zie verder punt g.

f. Lot en gebruik van de documenten en mededelingen ingeval van niet bekrachtiging van de minnelijke schikking

⁴⁸ DOC 54 2753/001; wetsontwerp houdende wijzigingen van diverse bepalingen van het strafrecht, de strafvordering en het gerechtelijk recht, Memorie van toelichting, p. 121, Advies van de Raad van State nr. 61.795/1/V van 22 september 2017; nr. 27: "De gemachtigde bevestigde dat het niet uitgesloten wordt dat in geval van niet-bekrachtiging van de overeenkomst een nieuwe overeenkomst wordt gesloten die ter bekrachtiging aan de bevoegde rechter wordt voorgelegd".

⁴⁸ DOC 54 2753/001 ; projet de loi modifiant diverses dispositions du droit pénal, de la procédure pénale et du droit judiciaire, exposé des motifs, p. 121, avis du Conseil d'État n° 61.795/1/V du 22 septembre 2017 ; n° 27 : « Le délégué a confirmé qu'il n'est pas exclu qu'en cas de non-homologation de la convention, une nouvelle convention soit conclue, qui est soumise pour approbation au juge compétent ».

⁴⁹ DOC 54 2753/005, Rapport de la première lecture ; p. 40

⁴⁹ DOC 54 2753/005; Verslag van de eerste lezing; p. 40.

En cas de non-homologation de la transaction, la loi détermine que les documents rédigés et les communications orales faites pendant la concertation ne peuvent pas être utilisés à charge de l'auteur dans une procédure pénale, civile, administrative ou arbitrale, disciplinaire ou dans toute autre procédure visant à résoudre des conflits et ils ne sont pas admissibles comme preuve, même au titre d'aveu extrajudiciaire.

Les documents que les parties ont fait parvenir dans le cadre des négociations leur sont rendus – après en avoir pris copie pour la farde administrative du parquet - et le dossier des négociations est écarté du dossier répressif. Le dossier des négociations ne comprend aucune pièce originale susceptible de servir comme preuve de l'infraction. À ce propos, il est fait référence au cadre normatif (annexe I).

g. Non-paiement de la transaction après homologation par le juge

Si la transaction prévue à l'article 216 bis, § 2, alinéa 5 CIC proposée par le procureur du Roi, n'est pas payée ou est payée partiellement, le juge saisi pour se prononcer sur les faits reprochés au suspect, sur lesquels l'accord portait, peut tenir compte, lors de la fixation de la peine, de la partie déjà payée⁵⁰.

Comme la transaction a déjà été homologuée, il n'y a pas d'atteinte à la confidentialité des documents rédigés et des communications effectuées pendant les négociations.

Ingeval van niet bekrachtiging van de minnelijke schikking stelt de wet dat de documenten die werden opgemaakt en de mondelinge mededelingen die werden gedaan tijdens het overleg niet ten laste van de dader kunnen worden aangewend in een strafrechtelijke, burgerrechtelijke, administratieve, arbitrale, tuchtrechtelijke of enige andere procedure voor het oplossen van conflicten en ze niet toelaatbaar zijn als bewijs, zelfs niet als buitengerechtelijke erkenning.

De documenten die de partijen in het kader van de onderhandelingen hebben meegedeeld, worden hen - na het nemen van een afschrift ervan ten behoeve van de administratieve map van het parket - teruggegeven en het dossier van de onderhandelingen wordt uit het strafdossier verwijderd. Het dossier van de onderhandelingen bevat geen originele stukken die als bewijs van het misdrijf kunnen worden gebruikt. Wat dit aspect betreft wordt verwezen naar het normatief kader (bijlage I).

g. Niet uitvoering van de minnelijke schikking na bekrachtiging door de rechter

Indien de minnelijke schikking voorzien in artikel 216 bis, § 2, vijfde lid die de procureur des Konings heeft voorgesteld – niet of slechts gedeeltelijk wordt betaald, kan de rechter die gevat wordt om uitspraak te doen over de aan verdachte ten laste gelegde feiten, waarop het akkoord betrekking had, bij de straftoemeting rekening houden met het reeds betaalde gedeelte⁵⁰.

Vermits de minnelijke schikking reeds bekrachtigd werd is er in dit geval geen probleem van geheimhouding of vertrouwelijkheid van de documenten die werden opgesteld en mededelingen die werden gedaan tijdens de onderhandelingsfase.

⁵⁰ DOC 54 2753/005, Verslag van de eerste lezing; p. 40.

⁵⁰ DOC 54 2753/005, Rapport de la première lecture ; p. 40.

Afin d'éviter les complications procédurales suite au non paiement ou paiement partiel il est indiqué de poser la condition de paiement anticipé dans le cadre de la négociation de la transaction, et cela sous clause de remboursement dans le cas de non-homologation. Dans ce cas le paiement anticipé peut être effectué par versement sur le compte de la Caisse des dépôts et consignations, ou sur le compte de tiers de l'avocat qui prête assistance. La loi n'interdit pas cette façon de procéder.⁵¹

Dès que la chambre du conseil/la chambre des mises en accusation/le juge du fond **a homologué la transaction**, le MP demandera à la Caisse des dépôts et consignations/l'avocat de transférer la somme consignée au receveur compétent du recouvrement non fiscal (cf. annexe XI)

Au cas où la chambre du conseil/la chambre des mises en accusation/le juge du fond déciderait de **ne pas homologuer la transaction** proposée, la somme consignée devra être remboursée à l'inculpé/la personne citée/ (cf. annexe XII)

h. Réaction du ministère public en cas d'exécution de la transaction

Le juge du fond est averti sans délai de la proposition de la transaction. De fait, le procès au fond doit encore être entamé, est en cours ou l'affaire a déjà été mise en délibéré (réouverture des débats).

i. Extinction de l'action publique

L'insertion d'une homologation par un juge a des répercussions sur la chronologie de la procédure de transaction.

Teneinde de procedurele verwickelingen te voorkomen volgend uit een niet of slechts gedeeltelijke betaling is het aangewezen de volledige voorafbetaling als voorwaarde te stellen bij de onderhandeling van de minnelijke schikking onder beding van terugbetaling ingeval van niet bekrachtiging. De voorafbetaling kan dan gebeuren door storting op de Deposito- en Consignatiekas of eventueel op de derdenrekening van de optredende advocaat. De wet verbiedt dergelijke werkwijze niet.⁵¹

Van zodra de raadkamer/KI/bodemrechter de **voorgestelde minnelijke schikking bekrachtigd heeft**, zal het OM aan de deposito- en consignatiekas/de advocaat vragen om de geconsigneerde gelden over te maken aan de bevoegde ontvanger der niet-fiscale invordering (cfr bijlage XI)

Indien de raadkamer/KI/bodemrechter beslist om de voorgestelde **minnelijke schikking niet te bekrachtigen**, moet het geconsigneerde bedrag worden teruggestort aan de inverdenkinggestelde/gedaagde/ (cfr bijlage XII)

h. Reactie van het openbaar ministerie in geval van uitvoering van de minnelijke schikking

Indien het proces ten gronde nog dient aangevat te worden, aanhangig is of de zaak reeds in beraad werd genomen (heropening van debatten) wordt de feitenrechter onverwijld in kennis gesteld van het voorstel tot minnelijke schikking.

i. Verval van de strafvordering

Door de invoeging van de bekrachtiging van de minnelijke schikking door een rechter wordt zoals gezegd de chronologie van de procedure gewijzigd.

⁵¹ Voir annexe XIV.

⁵¹ Zie bijlage XIV.

Comme l'exécution de la dernière étape de la procédure, à savoir le paiement de la transaction prévue à l'article 216 bis, § 2, alinéa 5 CIC proposée par le procureur du Roi, ne peut intervenir qu'après l'homologation du juge, l'action publique ne s'éteint qu'au moment de son exécution effective.

En cas d'exécution correcte et complète de l'accord homologué, le ministère public constatera l'extinction de l'action publique⁵². Comme il ne sera plus question d'une décision judiciaire, le procureur du Roi devra rédiger un document dans lequel il constatera l'extinction de l'action publique, et ce en application de l'article 216bis, § 2, alinéa 11 du CIC. Ce document sera enregistré dans le casier judiciaire conformément à l'article 590, alinéa 1er, 19° du CIC.

Une copie du document dans lequel le procureur du Roi constate l'extinction de l'action publique est également transmise au procureur général.

Le constat de l'extinction de l'action publique est une décision définitive, et non une décision de classement sans suite.

Les documents susmentionnés du dossier de négociation sont alors classés dans une farde séparée intitulée « transaction satisfaite » qui est jointe au dossier répressif.

j. Usage abusif des documents élaborés pendant les négociations ou de communications orales

Vermits de uitvoering van de laatste trap van de procedure – namelijk de betaling van de minnelijke schikking voorzien in artikel 216 bis, § 2, vijfde lid die de procureur des Konings heeft voorgesteld – slechts kan tussenkomen na de bekrachtiging door de rechter, vervalt de strafvordering slechts op het ogenblik van effectieve uitvoering ervan.

Bij correcte en volledige uitvoering van het gehomologeerd akkoord, zal het openbaar ministerie het verval van de strafvordering zelf vaststellen⁵². Vermits er geen sprake meer is van een rechterlijke beslissing dient de procureur des Konings zelf bij toepassing van art. 216bis, § 2, elfde lid Sv., een document op te stellen waarin hij het verval van de strafvordering vaststelt. Dit document wordt overeenkomstig art. 590, eerste lid, 19° Sv. ter opname overgemaakt aan het Strafrechtregister.

Tevens wordt een kopie van het document waarbij de procureur des Konings het verval van de strafvordering vaststelt, overgemaakt aan de procureur-generaal.

De vaststelling dat de strafvordering vervallen is, is een eindbeslissing en geen sepotbeslissing.

De bovenvermelde stukken van het onderhandelingsdossier worden dan geklasseerd in een afzonderlijke farde genoemd "voldane minnelijke schikking" die zal worden toegevoegd aan het strafdossier.

j. Misbruik van de tijdens de onderhandelingen opgemaakte documenten of mondelinge mededelingen

⁵² DOC 54 2753/005, Rapport de la première lecture ; p. 40. et suivants.

⁵² DOC 54 2753/005, Verslag van de eerste lezing; p. 40 e.v.

L'article 216bis, § 2, alinéa 10 du CIC détermine que tout usage des documents élaborés pendant les négociations ou de communications orales, qui aura eu pour but et pour effet de porter atteinte à la vie privée, à l'intégrité physique ou morale ou aux biens appartenant à une personne citée dans le dossier, est puni par les peines prévues à l'article 460ter du Code pénal.

4. Directives spécifiques concernant les infractions économiques, financières, fiscales et sociales

En cas de fraude fiscale et sociale, une transaction ne peut être proposée qu'après le paiement des impôts ou des cotisations sociales élundés dont l'auteur est redevable, y compris les intérêts et les frais y relatifs. La loi précise que l'administration doit, en outre, consentir au principe de la transaction à chaque stade de la procédure.

Er wordt aan herinnerd dat om de fiscale en de sociale administratie in staat te stellen haar overeenkomstig artikel 216bis, § 6, tweede lid Sv. vereiste voorafgaande instemming te verlenen met het voorstel van minnelijke schikking en daarbij te kunnen bevestigen dat de verschuldigde belastingen of sociale bijdragen, met inbegrip van de verschuldigde intresten, ook effectief door de dader van het misdrijf werden betaald, het belangrijk is dat de procureur des Konings deze administraties in kennis stelt van de precieze feiten waarop de minnelijke schikking betrekking heeft⁵³. *"Het is belangrijk dat deze communicatie van de procureur des Konings voldoende tijdig gebeurt en dat de feiten ook precies worden omschreven in tijd en ruimte, opdat de administraties een sluitende berekening kunnen maken van de ontdoken belastingen of sociale rechten en de daarop verschuldigde intresten, die overeenkomstig de geldende fiscale of sociale wetten en hun ter uitvoering genomen besluiten zullen worden berekend"*⁵⁴.

Art. 216bis, § 2, tiende lid Sv. bepaalt dat elk gebruik van de tijdens de onderhandelingen opgemaakte documenten of mondelinge mededelingen, dat tot doel en tot gevolg heeft inbreuk te maken op het privéleven, de fysieke of morele integriteit of de goederen van een in het dossier genoemde persoon wordt gestraft met de straffen voorzien in artikel 460ter Strafwetboek.

4. Specifieke richtlijnen voor economische, fiscale en sociale misdrijven

Inzake fiscale en sociale fraude kan een minnelijke schikking slechts worden voorgesteld nadat de dader van het misdrijf de door hem verschuldigde belastingen of sociale bijdragen, inclusief de intresten en kosten, heeft betaald. De wet bepaalt dat de administratie bovendien dient in te stemmen met het principe van de minnelijke schikking in elke stand van de rechtspleging.

Er wordt aan herinnerd dat om de fiscale en de sociale administratie in staat te stellen haar overeenkomstig artikel 216bis, § 6, tweede lid Sv. vereiste voorafgaande instemming te verlenen met het voorstel van minnelijke schikking en daarbij te kunnen bevestigen dat de verschuldigde belastingen of sociale bijdragen, met inbegrip van de verschuldigde intresten, ook effectief door de dader van het misdrijf werden betaald, het belangrijk is dat de procureur des Konings deze administraties in kennis stelt van de precieze feiten waarop de minnelijke schikking betrekking heeft⁵⁵. *"Het is belangrijk dat deze communicatie van de procureur des Konings voldoende tijdig gebeurt en dat de feiten ook precies worden omschreven in tijd en ruimte, opdat de administraties een sluitende berekening kunnen maken van de ontdoken belastingen of sociale rechten en de daarop verschuldigde intresten, die overeenkomstig de geldende fiscale of sociale wetten en hun ter uitvoering genomen besluiten zullen worden berekend"*⁵⁶.

⁵³ DOC 54 2753/001 ; projet de loi modifiant diverses dispositions du droit pénal, de la procédure pénale et du droit judiciaire, exposé des motifs, p. 31 ; DOC 54 2753/005, Rapport de la première lecture ; p. 39 ; interventions du ministre de la Justice : « [...] le ministre fait observer que l'administration fiscale dispose d'un droit de veto et que le procureur du Roi qui a l'intention de conclure une transaction est désormais également tenu d'informer préalablement l'administration fiscale des faits précis auxquels

x Ceci implique que l'instruction devrait être arrivée au stade où il est possible de définir ces faits en termes de temps, d'espace et de qualification.

Il convient de joindre au dossier l'accord écrit de l'administration concernée ainsi que la constatation du paiement du montant dû.

Le magistrat de parquet qui impose la transaction pour des infractions, économiques, financières, fiscales ou sociales doit se faire assister par un magistrat de référence, et ce, quel que soit le stade de la procédure. Concernant le profil d'un magistrat de référence pour les affaires économiques, financières, fiscales et sociales, il est renvoyé à la description de profil jointe en annexe XIII à la présente circulaire.

Dans les affaires fiscales et sociales, un rapport préalable doit être adressé au procureur général, tant pour la notification de l'intention de proposer une transaction que pour la conclusion finale de celle-ci.

Dit impliceert dat het onderzoek in zoverre gefinaliseerd is dat de feiten naar kwalificatie en in tijd en ruimte gepreciseerd kunnen worden.

Aan het dossier moet het geschreven akkoord van de betrokken administratie toegevoegd worden alsook de vaststelling van de betaling van het verschuldigde.

De parketmagistraat die toepassing zal maken van de minnelijke schikking voor economische, fiscale en sociale misdrijven, ongeacht de stand van de procedure, zal zich laten bijstaan door een referentiemagistraat. Voor het profiel van een referentiemagistraat in economische, fiscale en sociale zaken wordt verwezen naar de aparte functiebeschrijving in de bijlage XIII bij deze omzendbrief.

In economische, fiscale zaken en sociale zaken is het voorafgaand verslag aan de procureur-generaal vereist zowel voor de bekendmaking van het voornemen tot een minnelijke schikking als voor het uiteindelijk afsluiten ervan.

la transaction se rapporterait, en les définissant dans l'espace et le temps. Le fisc peut ainsi procéder à une estimation réaliste et établir une comparaison avec les majorations fiscales qu'il enrôlerait dans le cadre d'une action fiscale ».

⁵³ DOC 54 2753; wetsontwerp houdende wijzigingen van diverse bepalingen van het strafrecht, de strafvordering en het gerechtelijk recht, Memorie van toelichting, p. 31; DOC 2753/005, Verslag van de eerste lezing; p. 38: Tussenkomst van de minister van Justitie: "...wijst de minister erop dat de fiscale administratie over een vetorecht beschikt en dat voortaan ook de procureur des Konings, die de intentie heeft om een schikking af te sluiten, de fiscale administratie vooraf op de hoogte moet brengen van de precieze feiten waarop de schikking zou slaan, in tijd en ruimte beschreven. De fiscus kan dus een realistische inschatting maken en vergelijken met de fiscale verhogingen die hij in het kader van een fiscaalrechtelijke vordering zou inkohieren."

⁵⁴ DOC 54 2753 ; projet de loi modifiant diverses dispositions du droit pénal, de la procédure pénale et du droit judiciaire, exposé des motifs, p. 32 ; voir aussi DOC 54 2753/005, Rapport de la première lecture ; p. 7.

⁵⁴ DOC 54 2753; wetsontwerp houdende wijzigingen van diverse bepalingen van het strafrecht, de strafvordering en het gerechtelijk recht, Memorie van toelichting, p. 32, zie eveneens DOC 54 2753/005, Verslag van de eerste lezing; p. 7.

⁵⁵ DOC 54 2753/001 ; projet de loi modifiant diverses dispositions du droit pénal, de la procédure pénale et du droit judiciaire, exposé des motifs, p. 31 ; DOC 54 2753/005, Rapport de la première lecture ; p. 39 ; interventions du ministre de la Justice : « [...] le ministre fait observer que l'administration fiscale dispose d'un droit de veto et que le procureur du Roi qui a l'intention de conclure une transaction est désormais également tenu d'informer préalablement l'administration fiscale des faits précis auxquels la transaction se rapporterait, en les définissant dans l'espace et le temps. Le fisc peut ainsi procéder à une estimation réaliste et établir une comparaison avec les majorations fiscales qu'il enrôlerait dans le cadre d'une action fiscale ».

⁵³ DOC 54 2753; wetsontwerp houdende wijzigingen van diverse bepalingen van het strafrecht, de strafvordering en het gerechtelijk recht, Memorie van toelichting, p. 31; DOC 2753/005, Verslag van de eerste lezing; p. 38: Tussenkomst van de minister van Justitie: "...wijst de minister erop dat de fiscale administratie over een vetorecht beschikt en dat voortaan ook de procureur des Konings, die de intentie heeft om een schikking af te sluiten, de fiscale administratie vooraf op de hoogte moet brengen van de precieze feiten waarop de schikking zou slaan, in tijd en ruimte beschreven. De fiscus kan dus een realistische inschatting maken en vergelijken met de fiscale verhogingen die hij in het kader van een fiscaalrechtelijke vordering zou inkohieren."

⁵⁶ DOC 54 2753 ; projet de loi modifiant diverses dispositions du droit pénal, de la procédure pénale et du droit judiciaire, exposé des motifs, p. 32 ; voir aussi DOC 54 2753/005, Rapport de la première lecture ; p. 7.

⁵⁴ DOC 54 2753; wetsontwerp houdende wijzigingen van diverse bepalingen van het strafrecht, de strafvordering en het gerechtelijk recht, Memorie van toelichting, p. 32, zie eveneens DOC 54 2753/005, Verslag van de eerste lezing; p. 7.

Sous réserve d'une réaction du procureur général dans le mois suivant le rapport, la négociation de la transaction peut être engagée. Le procureur général marquera son accord sur le montant de la transaction.

Onder voorbehoud van reactie van de procureur-generaal binnen de maand na het verslag mogen de onderhandelingen over de minnelijke schikking opgestart worden. De procureur-generaal zal zijn akkoord geven met betrekking tot het bedrag van de minnelijke schikking.

V. ENTRÉE EN VIGUEUR DE LA LOI ET DES DIRECTIVES

Il est rappelé que, par son arrêt numéro 83/2016 du 2 juin 2016, la Cour constitutionnelle a estimé que l'ancien article 216bis, § 2 du Code d'instruction criminelle violait les articles 10 et 11 de la Constitution, combinés avec le droit à un procès équitable et avec le principe de l'indépendance du juge, consacré par l'article 151 de la Constitution, et par l'article 6.1 de la Convention européenne des droits de l'homme, et l'article 14, paragraphe 1er du Pacte international relatif aux droits civils et politiques en ce qu'il habilite le ministère public à mettre fin à l'action publique par la voie d'une transaction pénale, après l'engagement de l'action publique, sans qu'existe un contrôle juridictionnel effectif.

En outre, dans son arrêt du 5 février 2016, la Cour de cassation a statué en audience plénière ce qui suit : « *Le juge est tenu de remédier à toute lacune de la loi dont la Cour constitutionnelle a constaté l'inconstitutionnalité, ou à celle qui résulte de ce qu'une disposition de la loi est jugée inconstitutionnelle, lorsqu'il peut suppléer à cette insuffisance dans le cadre des dispositions légales existantes pour rendre la loi conforme aux articles 10 et 11 de la Constitution* ».

Par décision du 30 mars 2017, le Collège des procureurs généraux a décidé d'abroger les directives provisoires du 16 juin 2016 relatives à l'application de l'article 2016bis du CIC et a décidé que chaque procureur général peut, le cas échéant, appliquer la procédure de la transaction élargie de la même manière que celle décrite dans l'arrêt susmentionné de la Cour de cassation, à savoir après le contrôle effectué par un juge.

V. INWERKINGTREDING VAN DE WET EN VAN DE RICHTLIJNEN

Er wordt aan herinnerd dat het Grondwettelijk Hof bij arrest nummer 83/2016 van 2 juni 2016 heeft gesteld dat voormalig artikel 216bis, § 2 Sv. de artikelen 10 en 11 van de Grondwet schond – in samenhang gelezen met het recht op een eerlijk proces en met het beginsel van de onafhankelijkheid van de rechter zoals gewaarborgd bij artikel 151 van de Grondwet en bij artikel 6.1 van het EVRM en artikel 14, lid 1 van het IVBPR – in zoverre dit het openbaar ministerie machtigde om via een minnelijke schikking een einde te maken aan de strafvordering nadat de strafvordering is ingesteld, zonder dat een daadwerkelijke rechterlijke controle bestaat.

Het Hof van Cassatie stelde in zijn arrest van 5 februari 2016, in voltallige zitting: “*De rechter moet elke leemte in de wet invullen waarvan het Grondwettelijk Hof de ongrondwettigheid heeft vastgesteld, evenals elke leemte die hieruit voortvloeit dat een wetsbepaling als ongrondwettig wordt aangemerkt, wanneer hij die leemte in het kader van bestaande wetsbepalingen kan verhelpen teneinde de wet in overeenstemming met artikelen 10 en 11 van de Grondwet te brengen*”.

Bij beslissing van 30 maart 2017 heeft het College van procureurs-generaal beslist de voorlopige richtlijnen van 16 juni 2016 inzake de toepassing van artikel 216bis Sv. op te heffen, en beslist dat iedere procureur-generaal in zijn ressort desgewenst toepassing kan maken van de verruimde schikking op de wijze zoals omschreven in bovenvermeld arrest van het Hof van Cassatie, namelijk na daadwerkelijke controle door een rechter.

La loi du 18 mars 2018 modifiant diverses dispositions du droit pénal, de la procédure pénale et du droit judiciaire⁵⁵ est entrée en vigueur le 12 mai 2018.

Cette loi de procédure s'applique immédiatement à toutes les affaires en cours.

La loi de 29 février 2016⁵⁶ complétant et modifiant le Code pénal social et portant des dispositions diverses de droit pénal social a pris effet le 1er mai 2016.

La présente circulaire entre en vigueur le jour de sa diffusion.

VI. ABROGATION

La présente circulaire abroge la circulaire COL 1/2011, COL 6/2012 ainsi que les directives antérieures contraires à son contenu.

La circulaire COL 23/2014 du 23 décembre 2014 concernant des directives pour l'enregistrement des transactions élargies dans le système REA/TPI des parquets correctionnels est abrogée. Des directives spécifiques seront rédigées.

VII. ÉVALUATION

Les présentes directives feront l'objet d'une évaluation au plus tard d'ici le 1er janvier 2021.

Cette évaluation portera, d'une part, sur la mise en œuvre des recommandations par les procureurs du Roi et les auditeurs du travail et, d'autre part, sur l'analyse statistique des pratiques appliquées en matière de transaction.

De wet van 18 maart 2018 houdende wijzigingen van diverse bepalingen van het strafrecht, de strafvordering en het gerechtelijk recht⁵⁷ zal in werking treden op 12 mei 2018.

Deze procedurewet is onmiddellijk van toepassing op alle hangende zaken.

Ter herinnering: de wet van 29 februari 2016⁵⁸ tot aanvulling en wijziging van het Sociaal Strafwetboek en houdende diverse bepalingen van sociaal strafrecht trad in werking op 1 mei 2016.

Deze omzendbrief treedt in werking op de dag van zijn verspreiding.

VI. OPHEFFING

Deze omzendbrief heft de COL 1/2011, COL 6/2012 en eveneens alle vroegere richtlijnen op die niet met de inhoud ervan overeenstemmen.

De COL 23/2014 van 23 december 2014 houdende richtlijnen voor de registratie van de verruimde minnelijke schikkingen in het REA/TPI-informaticasysteem van de correctionele parketten wordt opgeheven. Er zullen nadere richtlijnen uitgewerkt worden.

VII. EVALUATIE

De huidige richtlijnen zullen ten laatste per 1 januari 2021 worden geëvalueerd.

De evaluatie zal enerzijds betrekking hebben op de implementatie van de geformuleerde aanbevelingen door de procureurs des Konings en de arbeidsauditeurs en anderzijds op de statistische analyse van de werkmethoden op het gebied van de minnelijke schikking.

⁵⁷ Loi du 18 mars 2018 modifiant diverses dispositions du droit pénal, de la procédure pénale et du droit judiciaire, (M.B. 2 mai 2018) DOC 54 2753/001.

⁵⁵ Wet van 18 maart 2018 houdende wijzigingen van diverse bepalingen van het strafrecht, de strafvordering en het gerechtelijk recht, (B.S. 2 mei 2018) DOC 54 2753/001.

⁵⁸ M.B. du 21 avril 2016, p. 27342.

⁵⁶ BS., 21 april 2016, 27342.

L'analyse sera basée sur l'extraction des données de l'année civile antérieure à l'entrée en vigueur de la présente circulaire ainsi que sur les deux années suivantes.

Tous les problèmes liés à l'application de cet article de loi ou des directives de la présente circulaire doivent être communiqués sans délai au procureur général territorialement compétent.

De analyse zal gebaseerd zijn op de extractie van de gegevens van het jaar voorafgaand aan de inwerkingtreding van deze omzendbrief en van de eerste twee jaar die erop volgen.

Alle moeilijkheden waartoe de toepassing van onderhavig wetsartikel en van de richtlijnen opgenomen in huidige omzendbrief aanleiding geven, zullen terstond aan de territoriaal bevoegde procureur-generaal worden overgemaakt.

VIII. ANNEXES

Annexe I : Cadre normatif

Annexe II : Questions à poser à l'auteur présumé d'une infraction reprise au point IV, b), de la circulaire

Annexe III : Liste des infractions du Code pénal entrant ou non en ligne de compte pour une transaction

Annexe IV : Formulaire annonçant l'intention de proposer une transaction et précisant les conditions préalables à remplir

Annexe V : Attestation de dédommagement

Annexe VI : Attestation d'abandon ou de remise des objets saisis

Annexe VII : Formulaire de proposition de transaction au stade de l'information

Annexe VIII : Formulaire de proposition de transaction en matière fiscale une fois l'action publique engagée

Annexe IX : Procès-verbal par lequel le magistrat de parquet constate la conclusion d'un accord en matière fiscale

Annexe X : Réquisition constatant l'homologation de la transaction pénale

Annexe XI : lettre de demande de transfert de la somme consignée au receveur du recouvrement non fiscal

Annexe XII : lettre de demande de remboursement de la somme consignée au suspect

Annexe XIII : Description de fonction du magistrat de référence du ministère public chargé de l'application de l'article 216 bis § 2 C.I.C. – Extinction étendue de l'action publique moyennant le paiement d'une somme d'argent (EEAPS)

VIII. BIJLAGEN

Bijlage I: Normatief kader

Bijlage II: Vragen te stellen aan de verdachte van een misdrijf opgesomd in punt IV, b) van de omzendbrief

Bijlage III: Lijst van de misdrijven uit het Strafwetboek die al dan niet in aanmerking komen voor een minnelijke schikking

Bijlage IV: Formulier waarbij het voornemen van een minnelijke schikking aangekondigd wordt en waarbij de voorafgaandelijk te vervullen voorwaarden gepreciseerd worden

Bijlage V: Attest van schadevergoeding

Bijlage VI: Attest van afstand of afgifte van de in beslag genomen voorwerpen

Bijlage VII: Formulier tot voorstel van een minnelijke schikking tijdens het opsporingsonderzoek

Bijlage VIII: Formulier tot voorstel minnelijke schikking in fiscale zaken eens de strafvordering aanhangig is

Bijlage IX: Proces-verbaal waarin de parketmagistraat vaststelt dat er een akkoord is in fiscale zaken

Bijlage X: Vordering tot bekrachtiging van de minnelijke schikking

Bijlage XI: Brief met verzoek tot betaling van het geconsigneerde bedrag aan de Ontvanger Niet-Fiscale Invordering

Bijlage XII: Brief met verzoek tot terugbetaling van het geconsigneerde bedrag aan de verdachte

Bijlage XIII: Functiebeschrijving referentiemagistraat van het openbaar ministerie belast met de toepassing van artikel 216bis Sv – verval van de strafvordering tegen betaling van een geldsom (VSBG)

Bruxelles, le 24 mai 2018

Brussel, 24 mei 2018

Le Ministre de la Justice,

De Minister van Justitie,

Koen GEENS

Le procureur général près la cour d'appel à
Anvers, Président du Collège des procureurs
généraux

De procureur-generaal bij het hof van
beroep te Antwerpen, Voorzitter van het
College van Procureurs-generaal,

Patrick VANDENBRUWAENE

Le procureur général près la cour d'appel à
Liège,

De procureur-generaal bij het hof van
beroep te Luik,

Christian DE VALKENEER

Le procureur général près la cour d'appel à
Gand,

De procureur-generaal bij het hof van
beroep te Gent,

Erwin DERNICOURT

Le procureur général près la cour d'appel à
Bruxelles,

De procureur-generaal bij het hof van
beroep te Brussel,

Johan DELMULLE

Le procureur général près la cour d'appel à
Mons,

De procureur-generaal bij het hof van
beroep te Bergen,

Ignacio de la SERNA